ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

46-дахи жэлээ гарана

БУРЯАД УНЭН

№ 284 (11883)
1968 оной декабриин 4, среда
Сэн 2 мүнгэн

...-эй Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

СССР-эй ВЕРХОВНО СОВЕДЭЙ ПРЕЗИДИУМДЭ

1968 ондо оро̄hо бэлэдхэхэ ба гүрэндэ тушааха талаар амжалта түйлаhанайнь түлөө Оренбургска областиин ажалдаа онсо шалгарhан хүдөө ажахын 8 түрүүшүүлдэ Социалис Ажалай Герой гэhэн нэрэ зэргэ СССР-эй Верховно Соведэй Президиум 1968 оной ноябриин 29-эй Указаар олгожо, областиин хүдөө ажахын олон хүдэлмэрилэгшэдые СССР-эй орден ба медальнуудаар шагнаа.

Ленинэй орденоор 72 хүн, Ажалай Улаан Тугай орденоор—208, «Хүндэлэлэй Тэмдэг» орденоор—368, «Ажалай габьяагай түлөө» медаляар—434, «Ажалдаа шалгарhанай түлөө» медаляар—414 хүн шагнагдаа.

100 Алдарта ойн хүндэлэлдэ

НЮТАГТАА ХҮНДЭТЭЙ



...ан түрэл нютагаараа ябаһ эдир багынгаа нүхэртэй ... хөөрэлдэhэнэйнгээ hүү... мүнөө ямар ажалтай байна ... гэжэ асуухадамни:

— Трактортаал хүдэлөөд бай... даа. Ондоо юу хэжэрхихэ ...,—гээд Бата-Цырен Бу... дарюусаа hэн.

...рэйнгөө иимэ богонихоноор ...ахада, бага зэргэ бодол... ...олобошье, үлүү юумэ юрэ... ...hанаагүй hэм. Ушарынь ...бэл, Бата-Цыренэй абари ...йн мэдэхэ байгааб.

...акторытаал хүдэлөөд байнал... Ямар ехэ удхатай үгэ... бэ? Мэргэжэлээ hайнаар ...hан, тэрээндээ дуратайл ...гажэ хөөрэхэ ёhотой гэжэ ...ана. Тиимэл даа, тиимэ.

...а-Цырен Самбуевич Будаев ...ористын мэргэжэлтэй боло... арбаад жэл боложо байна. ...е соо тэрэ трактораа hай... хэдэдэг болоо. Тэрэнээ жэ... гурбан сагта тэгшэ hайнаар, ...а ехэтэйгээр ашаглажа бай... Хирэ хирэ болоод лэ техническэ харууhалга хэдэг заншалтай. Тиимэhээ тракторынь хододоо ажалда гарахаар бэлэн байдаг.

Мүнөө Бата-Цырен Будаев «МТЗ-5ЛС» түхэлэй трактор жолоодожо, совхозойнгоо адууhа малай фермэ, отаранuудта элдэб тэжээл зөөдэг ажалтай. Тиигэхэдээ совхозой отделениин захиргаанай үгэhэн даабариие саг болзортонь hайн шанартайгаар дүүргэхые оролдоно. Тэрэнэй хэhэн ажалаар нютагаархиниинь, илангаяа малшад ханамжатай байдаг болонхой.

— Бата-Цырен Будаев манай отделениин эгээл мэргэжэл hайнтай, ажалша бэрхэ трактористнуудай нэгэн юм. Абаhан даабариа хододоо үлүүлэн дүүргэдэг,—гэжэ Захааминай аймагай Далахайн совхозой хоёрдохи отделениие эрхилэгшэ Бадма Доржиевич Базаров хөөрэнэ.

Зураг дээрэ: тракторист Б.-Ц. Будаев ажалдаа гарахынгаа урда тээ.

В. САМБУЕВАЙ фото.

БОЛЗОР СООНЬ, ШАНАРТАЙГААР...

Хамтын ажалые аша үрэ ехэтэй болгохо хэрэгтэ машина техникэ ехэ нүлөөтэй гэжэ тэмдэглэhэн КПСС-эй ЦК-гай октябриин Пленумэй шиидхэбэриие бэелүүлхэ талаар Сэлэнгын совхозой механизаторнууд эдэ үдэрнүүдтэ ажалай үльгэр жэшээ харуулна.

— Шэнэ жэлэй гаратар 24 трактор болон бусад машина заhабарилха түсэбнай урагшатайгаар дүүргэгдэнэ. Декабриин нэгэнэй дүнгөөр 28 трактор болон хэдэн арбаад сеялкэ, плуг заhабарилагдаа,—гэжэ эндэхи МТМ-е даагша И. Р. Ульзытуев хөөрэнэ.

Совхозойхид техникээ бригада бригадаараа заhабарилна. А. В. Шишмаревой хүтэлбэрилдэг Ехэ-Сагаанай отделениин механизаторнуудай бригада техникэ заhабарилгаар совхоз соогоо түрүүлнэ. В. И. Ленинэй түрэhөөр 100 жэлэй ойн хүндэлэлэй ажалай вахтада жагсаhан эндэхи механизаторнууд бүхы трактораа шэнэ жэл болотор эрхим шанартайгаар заhабарилжа дүүргэхэ гэжэ шиидэнхэй.

Бэлюутын отделениин тракторна бригадынхид мүн лэ hайнаар ажаллана. Үбэлжэлгын үедэ хэрэглэгдэхэ тракторнуудаа графигай ёhoop хүдэлгэжэ, бүхы техникээ шанар hайнтайгаар заhабарилна. П. Е. Еранскын хүтэлбэрилдэг энэ бригадынхид гансa ноябрь hара соо 6 трактор эрхим шанартайгаар заhабарилжа гаргаа.

Хабарай тарилгада хэрэглэгдэхэ техникээ шэнэ жэл гаратар hайн шанартайгаар заhабарилжа дүүргэхын түлөө мүрысөөндэ хабаадаhан түс совхозой механизаторнуудай хараалhан зорилгоо урагшатайгаар дүүргэхэнь байдамтай.

А. АФАНАСЬЕВ.



ТҮСЭБhӨӨ ҮЛҮҮЛЭН—МИЛЛИОН!

В. И. Ленинэй түрэhөөр зуун жэлэй ойе ажалай эрхим бэлэгүүдээр уттахын түлөө тэмсэжэ, Сотниковско шубуунай фабрикын хүдэлмэришэд ехэ амжалта түйлаба. Эдэнэр түсэбтэ табан жэлэй гурбадахи жэлдэ бэелүүлхээр хараалагдаhан даабаряа Агуу Октябриин 51 жэлэй ойн урда тээхэнэ дүүргэhэн юм.

Мүнөө эдэнэр 11 hарын туршада бүхыдөө 6 миллион 220 мянган үндэгэ абаа гэхэ гү, али жэлэйнгээ түсэб 1 миллион 620 мянгаар үлүүлбэ. Тиигэжэ республикымнай нийслэл хотын худалдаа наймаанай болон ниитын эдеэ хоолой предприятинуудта 5,5 миллионhoo дээшэ үндэгэн үгтэбэ.

Фабрикын хүдэлмэришэд энэ жэлдэ абаhан социалис уялгаяа бэелүүлхын тула үшөө 614 мянган үндэгэ гүрэндэ тушааха ушартай. Теэд үнгэрhэн ноябрь hарын дүнгөөр хараад үзэхэдэ, декабрь hарада адагынь нэгэ миллион үндэгэн суглуулагдахаар хараалагдаа.

Эдэ шубуушад илангаяа октябрь, ноябрь hаранuудта hайнаар хүдэлжэ гараа. Һара бүри фабрикын коллектив миллионhoo дээшэ үндэгэ суглуулжа захалаа. Эдэ үдэрнүүдтэ совхозой шубуушад бүри олон үндэгэ абажа, тэрэниие гүрэндэ худалдаха социалис уялгаяа hаяар дүүргэхэ байна.

Жэлэй эхинhээ хойшо эндэхи тахяа бүриhөө 183 үндэгэн абтанхай гэхэ гү, али түсэбөө 43 үндэгөөр үлүүлhэн байха юм.

Фабрикын шубуушад гансахан түсэбөө үлүүлэн дүүргэхын түлөө оролдоно бэшэ, харин тэрэнэйнгээ өөрынь үнэ сэн хямдаруулхые хүсэнэ. Хэрбээ түсэбэй ёhoop эндэ абтаhан 1000 үндэгэниинь 116 түхэригэй байха hаа, тэрэнь 89 түхэриг 38 мүнгэтэ болоо. Хажуугаарнь эдэнэр хямда сэнтэй шубуунай мяха үйлэдбэрилнэ.

Эдэ бүгэдын ашаар түс коллектив байгша ондо адагынь 50—60 мянган түхэриг сэбэр олзотой гарахаар багсаагдана.

Шэнэ фабрикын хүдэлмэришэд үшөө юугээр омогорхоноб гэхэдэ, тэдэнэрэй гаргаhан продукци хари гүрэндэ эльгээгдэдэг болоо бшуу. Түрүүшын 200 мянган үндэгэ манай хүршэ Монголой Арадай Республикада ябуулагдаа.

Фабрика дотороо дэлгэрhэн социалис мүрысөөндэ шалгаржа гараhан түрүүшүүл олон. Тахяашад Любовь Иннокентьевна Шубина, Лидия Степановна Кручинина гэгшэд даалгагдаhан шубуудаа hайнаар харууhалжа, эдеэлүүлжэ, жэлэй эхинhээ хойшо түс бүрнhөөнь 206 үндэгэ абажа шадаа. Ноябрь hарада эдэ хоёр 80 мянган үндэгэ тушаажа, түсэбөө 2 мянгаар үлүүлбэ. Шубуушад Галина Щербакова, Вера Плюснина гэгшэд 11 hарада тахяа бүриhөө 195 үндэгэ абаhан байха юм.

Түрүүшүүлэй зэргэдэ мүн шубуушад Варвара Мокрова, Татьяна Чистякова, үндэгэ илгагшад Дарья Бельская, Софья Яцечко гэгшэд ороно. Шубуудhаа үндэгэ олоор абаха хэрэгтэ тэжээл зөөгшэдэй, тэрэниие буйлуулагшадайшье аша габьяа ехэ.

Фабрикын коллектив ерэхэ жэлдэ адагынь 7 миллион үндэгэ суглуулха зорилготой. Эдэ шубуушадай hанаhандаа хүрэхэ, hарбайhанаа абахань найдамтай.

А. НАГАСЛАЕВ.

Улаан-Үдын аймаг.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: шубуушан Варвара Евменовна Мокрова.

Авторай фото.

ОЛОН ЗҮГ ТЭЭШЭ

...ис, хюрөөдэмэл материал ашаhан соста... ...үүдхэ бүхэндэ түмэр замай станцинууд... ...аража, зүг бүхэн тээшэ шэглэн мордодог. ...л шадархи байгаалиин ехэ баялиг—мо... ...хэ оронойнгоо область, хизаарнуудта, ... саанахи оронуудта эльгээгдэжэ байн...

...публикымнай модо бэлэдхэлэй, модо ...осоруулгын предприятинуудай хүдэлмэ...шэдэй бэлдэhэн барилгын модон, хюрөө... материал, шпала, модон хайрсаг, стан... гэрнүүд ба тэрэнэй деталь, мебель ба ... хэхэ модон сүүдхэ бүхэндэ эндэhээ ...тиишээ эльгээгдэжэ байдаг.

...оной 30 гаран область, хизаарнуудта ...гор модон эльгээгдэнэ. Мүн томо барилганuудта, модо болбосоруулгын предприятинуудта, машина бүтээлгын заводуудта Байгал шадархи модон хэрэглэгдэдэг болонхой. Казахстанай шэнэ газар ашаглагшадта, Тюмениин нефть малтан абагшадта, түмэр зам баригшадта стандартна гэрнүүд эльгээгдэнэ.

Манай эндэхи модон Монголой Арадай Республика, Куба, Япон хүрэжэ байнхай.

Республикымнай модошод ондоо тээшэ модо эльгээхэ даабаряа болзорhoонь урид дүүргэхын түлөө оролдожо, графигhaa уридшалан модо, хюрөөдэмэл материал, шпала гэхэ мэтые ашажа ябуулна. Жэлэй эхинhээ хойшо 3000 гаран вагон модон ондоо тээшээ ябуулагдаа.

В. СТУПИН.

ҺАЙНДЭР БОЛОТОР

Яруунын загаhанай заводой хүдэлмэришэд В. И. Ленинэй түрэhөөр 100 жэлэй ойн хүндэлэлэй ажалай вахтада жагсаба. Загаhа барилгын долоон бригада ноябрь hарын эхеэр Ехэ, Бага Яруна, Исэнгэ, Нарhата нуурнуудhaa загаhа барихаа гараhан байгаа.

Загаhа барилгын бригаданууд энэ болзор соо 1000 центнерhээ үлүүтэй алгана, сурхай гэхэ мэтэ загаhа барижа, бэлэдхэлэй пунктнуудта тушаагаа.

Николай Печкинэй, Николай Григорьевой, Николай Орловой, Николай Пискуновой даадаг бригаданууд түс бүридөө 200 центнер загаhа бариба.

Сагай уларилай шэмэрүүн байбашье, загаhашад олзотойгоор бусана. Мүльhэн дороhoo загаhа барилта hайнаар эмхидхэгдээ. Мүльhэ соолохо агрегадууд хэрэглэгдэжэ, загаhа баригшадай ажал нилээд хүнгэн болоо.

— Манай загаhашад жэлэйнгээ түсэбые Конституциин hайндэр болотор дүүргэхэ уялга абанхай,—гэжэ загаhа барилгын талаар техник нүхэр Кучаевский хөөрэнэ.

Загаhашад совет арадай энэ hайндэртэ ажалайнгаа амжалта тухай элидхэхэ гэжэ эршэмтэй шангаар ажаллана.

В. БАЙБОРОДИН.

...жахын реформын бодото бэелэл

УРМАШУУЛГЫН НҮЛӨӨНЬ ЕХЭ

...рэлэлгын болон экономиче... урмашуулгын шэнэ гурим ...hэн предприятинууд гү... оруулhан олзо доходойнгоо ... урмашуулгын фонд бай... юм. Тэрэнь үйлэдбэреэ ...лхэ, культурно-ажабайда... барилга эрхилхэ, жэлэй үрэ ...ээр хүдэлмэришэдтөө салин ... хэрэгтэ зорюулагдана.

...тэй хамта ажалдаа шал... түрүүшүүлдэ тусхай шан ... энэ фондhoo барюулагдаха ... юм. Предприятинууд ур... шэнэ гуримда ороогүй бай..., иимэ шан өөhэдынгөө фонд... ...дэг бэлэй.

...лэдбэриин ямар нэгэ шуха... даабари дүүргэхэдээ эдэбхи ... гаргаhан түрүүшүүл ур...лагдадаг. Шэнэ гуримаар ...ажа байгаа предприятинууд ...шуулгын фонд байгуулжа, ...шүүлдээ шан бариха, шэнэ ... тодхохо, цехүүдээ үргэд... шэнээр бариха, хүдэлмэри... байха байра, үнибүү... ...эмхи зурганuудые бариха ... эрхэтэй, арга боломжотой ...ой. Энэ хэрэгтэ зорюулаг... урмашуулгын фонд олонхи ...та зүбөөр гаргашалагдана. ... ажалдаа тусгаар шалгар... түрүүшүүлдэ тусхай шан ...ха гурим хүсэд hайнаар ...лэгдээ, тодорхойлогдоогүй ...ар. Энэ талаар предприяти... өөhэдын дүй дүршэлтэй бо... Тиимэhээ энэ гурим шэн... тодорхойлхо, түрүүшын за... ...тэды дүй дүршэл согсолхо ...

Манай филиалай научна хүдэлмэрилэгшэд урмашуулгын фондын хэр зүбөөр хэрэглэгдэжэ, ажалдаа тусгаар шалгарhан хүдэлмэришэдые урмашуулха талаар ямар гуримай тогтоогдоhон асуудалаар hонирхоо, шэнжэлгэ хээ. Тиихэдээ республикын предприятинуудта ондо ондоо байдалай, ондо ондоо гуримай хэрэглэгдэдэг байhые обёоробди. Ажалдаа тусгаар шалгарhан түрүүшүүлые шагнаха мүнгэн зөөриин хэмжээн, тэрэнэй урмашуулгын бүхы фондhoo хэды зэргын процент болодог байhаниинь предприяти бүхэндэ ондо ондоо байба.

«Электромашина» завод 1967 ондо урмашуулгын фондын оройдоо 2 процент, харин сэмбын фабрика 3 процент, «Теплоприбор» завод 13,2 процентые тусхай шан бариха хэрэгтэ гаргашалhан байна. «Теплоприбор» завод урмашуулгада хэрэглэгдэхэ мүнгэн зөөриие эртээнhээ тодорхойлдог, тэрэнэй ямар хубиие хүдэлмэришэдтэ, ямар хубиие инженерно-техническэ хүдэлмэрилэгшэдтэ, алба хаагшадта барюулха байhые хараалдаг. Иимэ дүй дүршэл hайшаалтай гэжэ hанагдана.

Эдэ предприятинуудта хэгдээн шэнжэлгэ юу харуулааб гэхэдэ, үйлэдбэриин шухала даабари дүүргэхэ хэрэгтэ онсо шалгарhан хүдэлмэришэдые урмашуулха гурим зохёогдоогүй байна. Тиихэтэй хамта хүдэлмэришэдые урмашуулгада горитой мүнгэн зөөри гаргашалагдаа. «Теплоприбор», «Электромашина» заводуудай, нарин сэмбын фабрикын үйлэдбэриин түрүүшүүл 1967 оной туршада мүнгэн шанда хүртэжэ байба. «Электромашина» заводто, нарин сэмбын фабрикада түсэбөөр хараалагдаhанhaa үлүү ехэ мүнгэн зөөри энэ хэрэгтэ гаргашалагдаа.

Урмашуулгын фонд байгуулха түсэб, энэ фондые хэрэглэлгэ мүн лэ ондо ондоо. Иимэ барилта юугээр тайлбарилхаб гэхэдэ, предприятинууд hайн дүй дүршэлтэй болоогүй, мүн шухала даабари дүүргэхэдээ онсо шалгарhан хүнүүдые урмашуулха хэрэгые ёhотойгоор тооногүй гээшэ. Предприяти бүхэн өөрын тусхай үйлэдбэритэй, тусхай даабаритай. Тиимэhээ тусхай даабаринь адли бэшэ, нэгэ сэгнэлтээр тэрэниие тодорхойлжо болохогүй байна.

Жэшээлхэдэ, «Электромашина» заводой 195 хүн 1967 оной туршада мүнгэн шанда хүртөө. Шэнэ түхэлэй автокран бүтээлгэдэ амжалтатайгаар хабаадаhан, үргэн хэрэглэлэй эд бараа үйлэдбэрилхын тула бэлэдхэл хэhэн, мүн ондоо даабари дүүргэhэн, Металлургын хүдэлмэришэдэй hайндэртэй дашарамдуулан ажалай түрүүшүүл мүнгэн шан абаа. Шэнэ түхэлэй прибор бүтээхэ ажалые hайнаар шудалhан, онсо яаралтай захил дүүргэhэн, үйлэдбэриин даабариие болзорhoонь урид дүүргэhэн түрүүшүүл «Теплоприбор» заводто шагнагдаа. Нарин сэмбын фабрикын шэнэ түхеэрэлгэ болзорhoонь урид тодхон табиhан хүдэлмэрилэгшэд урмашуулагдаhан байна.

Ажалдаа шалгарhан түрүүшүүлые урмашуулха гээшэ ехэ удха шанартай, хүмүүжүүлхы нүлөөтэй юм. Тиимэhээ тэрэниие зүбөөр, hайнаар хэрэглэхэ хэрэгтэй. Урмашуулгын тогтоогдоhон гуримhaa гадна, онсолон үгтэдэг шагнал хэрэглэгдэдэг гээшэ. Үйлэдбэридэ элдэб байдал тохёолдодог, шиидхэгдэхэ ёhотой олон асуудал гарадаг. Али нэгэниинь тон шухала, дары шиидхэгдэхэ ёhотой байха. Тэрэ асуудал шиидхэбэл, үйлэдбэриин түсэб амжалтатайгаар дүүргэгдэхэ ушартай. Тэдэнhээ дулдыдан онсолон үгтэдэг шан, урмашуулга хэрэглэгдэнэ.

Гэбэшье нэгэ доро барюулагдаха мүнгэн шангай гурим тодорхойлогдохо ёhотой гэжэ hанагдана. Тиихын тула үйлэдбэриин эгээл шухала асуудал, даабари элирүүлхэ хэрэгтэй болоно. Предприяти бүхэнэй үйлэдбэритэй хабаатай ямар нэгэ шухала даабари, асуудал гэжэ байдаг. Тэрэниие заатагүй дүүргэхэ, шиидхэхын тула тусхай хүдэлмэри хэгдэдэг.

Нэгэ доро онсолон барюулагдаха мүнгэн шан зүбөөр хэрэглэхын тула предприяти бүхэнэй үйлэдбэридэ хабаатай шухала даабари тодорхойлхо хэрэгтэй. Мүн ямаршье предприятида хабаатай шухала даабари, али дары шиидхэгдэхэ ёhотой асуудал гарадаг. Аварийг элирүүлэн зайсуулха, дары усадхаха, онсо яаралтай захил дүүргэхэ, түхеэрэлгэ дары түргэнөөр заhабарилха, гаргаша ехэтэй зүйлнүүдые ашаг ехэтэй болгохо, продукци болзорhoo урид бүтээхэ, мүн дүй дүршэлтэй, дээдэ мэргэжэлтэй хүдэлмэришэнэй дүүргэхэ тусхай даабари гэхэ мэтэ предприяти бүхэндэ хабаатай юм. Иимэ даабари hайнаар, түргэнөөр дүүргэhэн хүдэлмэришэдые заатагүй урмашуулха хэрэгтэй. Урмашуулга үгэхын тула ажалай хэр орёо, бэрхэшээлтэй байhые, ямар болзор соо дүүргэгдэhые элирүүлхэ, хэды зэргын мүнгэн шан барюулагдахые тодорхойлоо hаа, зохид байха болоно. Онсо яаралтай, шухала даабариие тусхай комисси тушаажа абадаг юм.

Үйлэдбэриин шухала асуудал шиидхэхэдэ онсо шалгарhан хүдэлмэришэдые урмашуулха гээшэ нүлөө ехэтэй хэрэг. Тиимэhээ энэ асуудалда ёhо тэдыгээр хандажа болохогүй. Урмашуулга зүбөөр, саг соонь хэрэглээ hаа, тэрэнэй хүмүүжүүлхы үүргэнь мүн лэ ехэ. Үйлэдбэриин шухала даабари hайнаар дүүргэhэн, онсо шалгарhан хүдэлмэришэдые урмашуулга халаа ажалшадай эдэбхи үүсхэл дээшэлүүлхэ, үйлэдбэриин асуудалнуудые амжалтатайгаар шиидхэхэ хэрэгтэ аргагүй удха шанартай болоно.

И. ДОНДОКОВА,
Ажалай научно-шэнжэлэлгын институдай Зүүн Сибириин филиалай ахалагша научна сотрудник.

ХОНИШОДОЙ ҺУРГУУЛИ НЭЭГДЭНХЭЙ

Республикын турбазада Улаан-Үдын аймагай хонишодой hургуули эндэ hая нээгдэбэ. Эндэ 34 хонишод сугларанхай. Тэдэнэй дунда залуушуулhaa гадна дүршэл, шадабари ехэтэй хонишодшье бии. Жэшээнь, «Коммунизм» колхозой суута хонишон Бабасан Ринчинович Пыбикдашиев, Тарбагатайhaa—Владимир Николаевич Лысенко, Хуналиhaa — Михаил Дмитриевич Кушнарев, Николай Лифантьевич Васильев болон бусад эндэ сугларанхай.

«Буряадай АССР-эй колхоз, совхозуудай хонин ажалаа хүгжөөхэ хэрэгтэнь туhаламжа үзүүлхэ тухай РСФСР-эй Министрнүүдэй Соведэй баталан абаhан тусхай тогтоол ба республикын хонишодой зорилго» гэhэн лекци эндэ ераhэн хонишод түрүүшынгээ үдэр шагнаа. Эндэ сугларагшад хэшээлдэ ябахаhaa гадна мүн амарна, сэнгэнэ. Тэдэнэр ЛВРЗ-гэй Соёлой байшанда ошожо, цыган хатар, дуунай ансамблиин концерт хараа. Городой хэдэн кинотеатрнуудта ошожо үрдеэ.

Хэшээлэй, амаралтын гурбадахи үдэр Улаан-Үдын племстанциин ахалагша зоотехник нүхэр Малков хони үрэжүүлгые эмхидхэл тухай тэдэнэртэ хөөрэжэ үгөө. Республикын хүдөө ажахын үйлэдбэрилгэ туршалгын станциин научна хүдэлмэрилэгшэ нүхэр Соколов хони бэлшээн таргалуулха тухай лекци уншаа. Аймагай хүдөө ажахын управлениин главна зоотехник нүхэр Черниговский тэжээлэй бааза тухай хөөрэжэ үгөө.

Аймгүйсэдкомой түрүүлэгшэ нүхэр Шикуло, аймагай хүдөө ажахын үйлэдбэриин управлениин начальник нүхэр Кожевников гэгшэд хонишодой ажабайдал, мүн тэдэнэй эрилтэнүүд тухай hонирхоо.

И. ЩЕГЛАЕВ.

АВИАТОРНУУДТА—ШАН

Сибириин гүн тайга дээгүүр үдэр бүри шахуу ниидэжэ, геологуудта туhаламжа үзүүлжэ ябадаг лётчигууд hаяхан министрэй шагналда хүртэбэ.

СССР-эй Геологиин министерство, геолого-шэнжэлгын хүдэлмэринүүдэй хүдэлмэришэдэй профсоюзай ЦК Улаан-Үдын авиаторнуудые «Отличник разведки недр» гэhэн значогоор шагнаба. Шагнагдагшадай дунда «МИ-4» вертолётчигуудай командирай орлогшо, коммунист А. А. Казимиренко, «АН-2» самолётой командир М. А. Аверин гэгшэд бии.

И. ХРАПУНОВ.

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиумдэ

Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй Президиум Буряадай АССР-эй Ниитын гурим сахиха министерствые Буряадай АССР-эй Дотоодын хэрэгүүдэй министерство болгожо хубилган нэрлэбэ.

ДААБАРИДАА ХАРЮУСАЛГАТАЙГААР ХАНДАНА

Мүрысөөнэй дүнгүүдые согсолходомнай, бирагүйхэн байба. Һаалиин фермэнүүд түсэбтэ даалгабаря дүүргэжэ шадаагүй. Урда һарануудта колхозой правлени, парткомой дамжуулгын Улаан түг Гэгээтын фермэдэ үгтэһэн юм. Мүнөө тэндээ үлөөгдөөд байна.

Малай үбэлжэлгын оромсоор дутуу дунданууд элирдэг гээшэ. Иимэ байдалые нюуха аргамнай үгы. Нэгэ талаараа һү һаали дээшэлүүлхэ хэрэгтэ колхозой правлени, партийна организациин зүгһөө үдэр бүриин анхарал хэрэгтэй байдаг. Зарим фермэнүүдэй хүдэлмэриин һуладажа, һүн багаар һаагдадаг болоо һаань, дары хэмжээ абаагүйдэ аргагүй байгша. Иимэ зорилгоор һаяхан Булагай фермэдэ суглаа үнгэргөөбди. Колхозоймнай главна зоотехник, коммунист нүхэр Григорьев Гэгээтын һаалишад, малшадые суглуулжа хөөрэлдөө.

Мүрысөөнэй дүнгүүдые согсолхо үедөө заатагүй малшадые суглуулжа, тэдэнтэй ажал тухайнь хөөрэлдэхэ, тэдэнэй эрилтые хангаха гээшэ шухала. Иимэ дабаринуудые ехэнхидээ манай колхозой коммунистнууд дүүргэлсэжэ байдаг. Гэгээтын фермын һаалишад, малшадай дунда коммунист нүхэр Григорьевой суглаа үнгэргэхэдэ, ажал хүдэлмэри тухайнь һайн хөөрэлдөөн гараһан байна.

Фермые даагша коммунист нүхэр С. Д. Намсараев ажал тухайгаа тоосоходоо, иимэ баримтануудые дурдаа. Ноябрь һарын түрүүшын арбан хоногой туршада тус фермэдэ сүүдхын 610 килограмм хүрэтэр һүн һаагдадаг байбал, һүүлшын үедэ 540—550 килограммдаа ороһон. Энэнь юунһээ шалтагаалааб? Үнеэд олоороо шэргээ гү, али муугаар харууһалагдаа гү? Шалгахада, гол шалтагаанинь малай эдеэлүүлгэ, харууһалгаһаа һү һаали доошоо ороо бшуу. Һаалишад хөөрэлдэхэдөө, үнеэдые гансал силос дээрэ байлганабди, бүдүүн тэжээл холижо үгэлсэхэ байгаабди. Шэнэ тугаллаһан үнеэдые һаажа байха тусгаар һаалишад үгыбди гэлсэбэ. Туталлаха үнеэд һайн тэжээл дээрэ байлгагдаха байгаа. Суглаан дээрэ эдэ һанамжанууд анхарагдажа, зохихо хэмжээ абтахаар хэлсэгдэһэн байба. Фермые даагша коммунист нүхэр Намсараев партийна ёһоор уялгалагдажа, ойрын болзорто фермэдээ һаалишадые нэмэжэ табиха гүүлэбэ. Ондоошье бусад дутагдалнууд тушаа хэлсэгдээ. Мүнөө энэ фермэдэ һолоомо хэрнэдэг машина тодхогдожо, гидролизно аргаар эһээгдэдэг болохонь. Шанар һайнтай һү гүрэндэ тушаахын тулада комсомолшуудай зүгһөө шалгалта эмхидхэгдэжэ байхаар хараалагдаа. Зүгөөр манай эндэ малай бүхы фермэ, гүүртэ, отарануудай байдал хирэхирэ шалгагдажа, санитарна гүрим нарийнаар сахиха тухай хэмжээ абтажа байдаг. Энэ хүдэлмэри эрхилхээр тусгаар комисси бүридхэгдэжэ, тэрээндэ медицинскэ болон ветеринарна мэргэжэлтэд хабаададаг болонхой.

Малай фермэ, гүүртэнүүдтэ, мүн хонишодой бригадануудта ямар дутагдалнууд үзэгдэнэб, хаана туһаламжа хэрэгтэй болоноб — эдэ бүгэдэндэ харюусалгатай байхаар коммунистнуудай уялгалагдаһан дээрэһээ ажал хүдэлмэри урагшатай һайнаар бүтэнэ бшуу. Колхозоймнай партийна комитедэй гэшүүдһээ гадна, эдэбхитэй коммунистнар партийна даабарида дүүргэмжэтэйгээр хандадаг. Колхоздомнай зуу гаран коммунист тоологдоно. Тэдэнэй нилээд олониинь мал ажал дээрэ хүдэлнэ. Коммунист Лодой Цыбиков — ахалагша хонишон, хододоо түрүү ябана. Булагай фермэдэ партийна бүлэг эмхидхэгдэнхэй. Эндэ һаалишад Е. И. Брикова, А. М. Гонтова, Н. Ф. Сычева гэгшэд партиин гэшүүнэй нэрэ хүндые арюунаар сахижа, өөһэдөө ажалдаа жэшээ харуулжа байдаг. Тэдэнэр һайнаар ажаллажа, партийна даабарида харюусалгатайгаар хандажа, нүхэдтөө туһалалсажа байхадаа коммунист нэрээ алдаршуулна гээшэ.

Партийна организацидамнай комсомолой комитет горитой туһаламжа хүргэжэ байдаг. Мүнөө үедэ һаалишадаймнай олонхинь залуушуул болонхой. Эрдэм бэлигтэй болоһон залуу үетэн хонин ажал дээрэшье олоороо хүдэлнэ. Комсомолшууд болон залуушуулай хэхэ хүдэлмэри ехэ, тэдэнэй эдэбхи үүсхэлээр артелиимнай гол хүдэлмэри бүтээгдэнэ ха юм. Тиимэһээ комсомолшуудай гаргаһан үүсхэлые партийна организацимнай хододоо дэмжэжэ байдаг.

Энээн тушаа иимэ жэшээ харуулаябди. Мүнөө зугаад шахуу комсомолшууд колхоздомнай байна. Малай үбэлжэлгын харюусалгатай хаһа ороод байхада, комсомолой комитет дүшэ гаран залуушуулые хонишодто туһалхаар эльгээхэ гэлсэбэ. Мүнөө олон комсомолшууд хонидой байрануудые заһабарилалсажа, түл абалгадань бэлдэлсэжэ байнхай. Үнгэрэгшэ жэлдэшье комсомолшууд һайн жэшээ харуулһан, 50 гаран залуушуул отарануудта гаража хүдэлһэн байгаа. Тэдэнэй дундаһаа ВЛКСМ-эй гэшүүд Ирина Смирнова, Санжисурун Бодиев гэгшэд эрхим һайнаар ажаллажа, мүрысөөнэй түрүүшүүл болоо һэн. Түл абалгын һүүлдэ комсомолшууд болон залуушуулай баал дээрэ гэлэнэртэ үнэтэ шан, грамотанууд барюулагдаа һэн. Мүнөөшье жэлдэ комсомолшууд ажалдаа һайн жэшээ харуулжа шадахал байха.

Үшөө юуб гэбэл, үбэлжэлгэдэ гаргашалагдахаар бэлэдхэһэн малай тэжээлэй ехэнхи хубиинь комсомол-залуушуулай бригаданууд хуряалсаа. Ажалдаа шалгараһанайнгаа түлөө колхозоймнай комсомолшууд ВЛКСМ-эй райкомой дамжуулгын Улаан тугта хүртэһэн юм.

Малай үбэлжэлгын шухала үедэ колхозоймнай коммунистнууд болон комсомолшууд ниитынгээ ажалда эдэбхитэйгээр хабаадажа, колхозойнгоо экономикые хүгжөөхын түлөө ехэхэн оролдолго гаргана. В. И. Ленинэй түрэһөөр 100 жэлэй ойе ажалай амжалтаар уттаха гэһэн хараа зорилго тэдэнэр бэелүүлжэ байдаг.

С. РАДНАЕВ,
Зэдын Ленинэй нэрэмжэтэ колхозой парткомой секретарь.



ЛЕНИНГРАД. Ново-Александровска үйлсын 23-дахи гэртэ Обуховско заводой хүдэлмэришэн, революционер В. А. Шелгунов ажаһууһан юм. Тэрэнэй гэрэй нэгэ комнато соо 1894—1895 онуудта Владимир Ильич Ленин марксистска кружогой хэшээлнүүдые, түрүү хүдэлмэришэдэй суглаануудые үнгэргэдэг байһан юм. Зураг дээрэ: В. И. Ленинэй хүдэлмэрилжэ байһан гэр.

ТАСС-ай фотохронико.



Партийна хронико

БЭШҮҮРЭЙ РАЙКОМДО

ГАЗЕТЫН ТООСООН ШАГНАГДАБА

Һаяхан райкомой бюро дээрэ «Бичурский хлебороб» газетын хүдэлмэри тушаа тоосоон шагнагдаба. Эндэ аймагай газетын редактор Г. И. Громов редакциингаа ажал хэрэг тухай элидхэһэн байна. Һүүлшын жэлнүүдтэ газетын хуудаһануудта партийна болон хүдөө ажахын асуудалнуудаар олон материал толилогдожо, аймагайнгаа партийна организациин табиһан зорилгонуудые бэелүүлхэ хэрэгтэ ехэ үүргэ дүүргээшье һаа, редакциин хүдэлмэридэ дутагдалнууд олон байгаа. Илангаяа хүдөө бэшэгшэдые олошоруулха, газетын номер бүхэндэ тэдэнэй материалнуудые олоор толилхо, ажалай түрүүшүүлэй дүй дүршэл харуулһан статьянуудые эмхидхэхэ хэрэгтэ редакциин хүдэлмэрилэгшэдэй һаналаа багаар табидаг байһаниинь бюро дээрэ элирүүлэгдэбэ. Тиигээд саашадаа аймагай газетые һонирхолтой болгохо, үүргыень дээшэлүүлхэ, уншагшад болон хүдөө бэшэгшэдые олошоруулха тухай райкомой бюрогой зүгһөө редакцида заагдаба.

СЕМИНАР ҮНГЭРГЭГДӨӨ

Аймагай түб Бэшүүр тосхондо колхоз, совхозуудай, мүн предприяти болон эмхи зургаануудай партийна эхин организацинуудай секретарьнарай семинар үнгэргэгдэбэ. Тэдэнэр олон элидхэл шагнаа. Партиин уставай журамые наринаар сахиха, шэнэ хүнүүдые партида оруулха, коммунистнуудай персональна хэрэгые хараха тухай асуудалаар КПСС-эй обкомой партийна комиссиин түрүүлэгшэ Ч. Д. Доржиев элидхэл хэбэ. Партиин халаан болохо комсомол тухай ВЛКСМ-эй райкомой секретарь Ц. Ц. Цыреновэй, хаанын һонинуудые гаргаха хэрэгтэ партийна организацинуудай үүргэ тушаа аймагай газетын редактор нүхэр Громовой элидхэлнүүд семинар дээрэ зүбшэгдөө.

Партийна эхин организацинуудай секретарьнар эндэ суглархадаа, өөһэдынгөө дүй дүршэл тухай хөөрэлдэһэн байна. КПСС-эй райкомой нэгэдэхи секретарь К. А. Калашников семинарай түгэсхэлдэ үгэ хэлэжэ, тэдэнэй урда тодорхой зорилгонуудые табиба.

В. ЦЫБЕНОВ,
КПСС-эй райкомой инструктор.

Анна Ильинична Ульянова-Елизарова

ИЛЬИЧ ТУХАЙ ДУРАСХААЛ*)

Самараһаа Петербург хүрэтэр

Революционно хүдэлмэри эрхилхэ зорилготойгоор Владимир Ильич 1893 оной намар Самараһаа Петербург ерэһэн байгаа. Университет дүүргэхэ экзаменуудые бүри 1891 ондо бариһан байха. Самара тэрэнэй ажал-ябуулгада үргэн дардам харгы гаргажа, ухаан бодолыень ехээр нэмээжэ шадахагүй байба. Теэд Самарадашье байгаад, марксизмые теоретическэ талаарнь шудалһан юм.

Теэд университедэй курс дүүргэһэн аад, Самарада үшөө нэгэ жэл юундэ үлөөб, 1892 оной намар тэндэһээ юундэ ябаагүйб?

Энэ асуудалда иигэжэ харюусаха байнаб: эхынгээ тала хаража тэндэ үлөө һэн.

Бидэ бүгэдөөрөө эхээ ехэтэ хүндэлдэг һэмди гэжэ энэнэй урда тээ бэшээ һэм. Өөртэнь дайралдаһан гашуудал зоболониие али зэргын хатуу зоригтойгоор манай эхын дабадаг байһыень таниха хүнүүд, тиихээ тиитэрээ бидэнэрын гайхадаг бэлэйбди. Ехэ хүбүүгээ алдаһаниинь аргагүй ехэ гээгдэл байһаншье һаань, тон хатуу зориг баримталан, уйдхар гашуудалаа, нюдэнэйнгөө нёлбоһо арга шадалаараа нюусагаажа, үхибүүдтээ бүришье ехэ анхарал оролдолго гаргадаг болоо һэн. Яахадааб гэхэдэ, нүхэрэйнгөө наһа бараһанай һүүлээр эхэмнай гансаараа оролдохо баатай болоо бэлэй.

Эхынгээ энэ ехэ энэрхы сэдьхэл, анхарал оролдолго, һайн һайхан жэшээе хаража байхадаа, үхибүүдынь баһал тэрэнэйнгээ ажаһуудал хүнгэдхэхэ, уйдхар гашуудалыень сэлмээхэ гэжэ урда урдынхиһаа ехээр оролдодог һэн. Теэд, Владимир Ильичэй университет дүүргэһэн жэлдэ манай бүлые шэнэ аюул дайраа: гэдэһэнэй тиф үбшэнһөө дүү басаган Олимнай Петербургда наһа барашоо бэлэй. Эгээл тиихэдэ (хабар) экзаменуудайнгаа түрүүшын хахадые тушаахын тула Владимир Ильич Петербург ерэһэн байгаа. Дүү басагаяа больницада оруулаа һэн. Хожом, эхэ муудахадань телеграммаар эхээ дуудаа. Владимир Ильич тон хүндэ түрүүшын тэдэ үдэрнүүдтэ гансааран эхэтээ байгаад, хожомынь Самарада гэртэнь абаашажа үгөө бэлэй.

Ольга гээшэмнай тон һайхан зантай, оюун бэлигтэй, ехэ зоригтой басаган байһан юм... Тэрэнэй наһа бараһанай һүүлээр бусад хүүгэдэйнгээ хажууда байбал, эжымнай уйдхар гашуудал тэлэржэ болохо байгаа. Тиимэһээ Володя үшөө нэгэ жэлээр гэртээ, Самарада үлэһэн юм.

Гэбэшье, тэрэ ута үбэлэй дүүрэхэ багта хүн зоноор һурагтүй олон, революционно ажал ябуулха үргэн арга боломжотой газар тээшэ Володя тэгүүлдэг болоо һэн: тиин, Самараһаа ерэхэ намар ябахаб гэжэ эрид шиидэһэн байгаа. Москвада бэшэ, харин ухаан бодолойшье, революционно, талааараашье һураггүй эдэбхитэй, эршэтэй центр—Питертэ байха гэжэ шиидэһэн. Мүн хүдэлмэришэдтэй холбоо барисаа тогтоохо, революционно хүдэлмэри эдэбхитэйгээр ябуулхые бодожо ябаһан тула, гансаараа бүлэһөө гадуур, гэртэхиндээ тодхор татахагүйгөөр ажа ябаха гэжэ бодоһон байжа магад...

Шэнэ танилнууд ба барисаанууд

Петербург ерээд байхадаа Владимир Ильич танилнуудые болгоомжотойгоор, яаралгүйгөөр оложо эхилээ бэлэй: Александр Ильичэй дүү хадамни, правительство намда этигэлгүйгөөр хандаха гэжэ мэдэдэг, зарим залуушуулай юушье хэжэ үрдеэгүй аад, болгоомжогүй шашаг үгынгөө уршагаар хаанта засагаархидай һабарта орошодогыень харадаг байгаа. Алибаа шашаг, хооһон үгэдэ дурагүй һэн: революци хэжэ шадаха гэжэ найдаһан хүнүүдтээ—хүдэлмэришэ зондо ябуулгаяа зорюулха, эрдэмээ дамжуулха гэжэ хүсэдэг һэн. Таряашадһаашье, интеллигенциһээшье революци хэхыень хүлеэдэггүй, харин өөрынь һанал бодолые зүбшөөдэг,—тиимэ хүнүүдтэй танилсаха гэжэ оролдодог байгаа, Россидахи революциие хүдэлмэришэн анги хэжэ шадаха юм, тэрэгүй һаа—революци огто болохогүй гэжэ өөртэнь адли батаар ойлгодог хүнүүдтэй танилсаха гэжэ оролдодог байгаа. Тиимэ хүнүүд, социал-демокрадууд тиихэдэ үсөөнхинь байба. Революционно үзэлтэй хүнүүдэй олонхинь народник ба народовольческо үзэл баримталдаг байһан, теэд эмхиингээ бута сохюулһан тула тэдэнэр хэхэ юумэшьегүй, эдэбхишье гаргаха гэдэггүй, олонхинь мэти шууялдаад лэ ябадаг бэлэй. Эгээл тэрэ интеллигент ёһоной шашалдаа шууяанһаа зайсаха гэжэ Владимир Ильич оролдодог байба. Бусадыешье хайрлангүй аладаг, өөһэдынгөөшье ами хайрладаггүй народовольчествын түлөөлэгшэдые тэрэ үедэ полици, засагаархид бүришье аюултай гэжэ тоолодог байһан. Харин хүдэлмэришэдэй дунда амгалан пропаганда ябуулха зорилго урдаа табиһан социал-демокрадууд народоволецуудта орбол аюул багатай гээд тэдэнэр тоолодог һэн. «Бишыхан бүлэг ха юм, табяад жэлһээ нэгэ юумэ болоо һаа болохо...» гээд полициин департаментын директор Зволянский хэлэһэн байдаг.

Мүн общество юрэнхыдөөшье социал-демокрадуудые баһал тиимээр тоолодог байба. Михайловский тэрэ үеын ехэл ухаамгай хүн гэжэ тоологдодог байгаа. Гэбэшье Марксын үзэл бодолые мууса ойлгодог дээрэһээ, тэрэнэй революционно удха шанарые харадаггүй гэхэ гү, али балартуулдаг байһан. Теэд, тиимэ хүнэй тиигэжэ байхада, үргэн олонниитэһээ юу хүлеэжэ бололтойб. Марксын зохёолнуудые уншаха хүн үсөөн, социал-демокрадууд тухай Германидахи элитэ парламентска ябуулгаар жэшээжэл тухайлдаг байба. Теэд, Россидамнай тиихэдэ парламентын үнэршье үгы байгаа бшуу. Тиимэһээ ородой социал-демокрадууд хүнгэн харгы бэдэрнэ: Марксын зохёолнуудые уншажал, Россида эрхэ сүлөөгэй наранай гарахые хүлеэжэл пууха шэнгеэр, ородой социал-демокрадууд тушаа революционно хүдэлмэри тээшэ зүдхэжэ байһан залуушуул һанадаг байһан. Каторга ба сүлэлгэһөө бусажа байһан залуушуулда хүндэтэй, үнинэй революционернүүд Марксын ород шабинарые тиигэжэ тоолодог байба...

Саг сагаараа, саг сагай эрилтэнүүдыньшье ондо ондоо: тиин, шэнэ оршон байдалда ондоогоор [...]дог болоһон залуушуулые [...] үетэнэй ойлгодоггүй ушар[...] байдаг. Россидахи политическ[...] байдалай хуушан хэбээрээ [...] экономическа байдалынь е[...] билжа эхилбэ. Капитализм [...] ехэ һалбаринуудта дэлгэрэ[...] оронуудтал адляар манайд[...] дэг болохонь, революциин [...] ша хүдэлмэришэн ангиин [...] шье бии болохонь элеэр [...] эхилээ бэлэй. Теэд, капит[...] дамжангүй, таряашадай хү[...] циальна революци хэжэ б[...] гээд народнигуудай хуушан [...] римталагшад (Воронцов, Юж[...] бусад) тоолодог байһан. «[...] лизмгүйгөөр һаа, дээрэтэх[...] гээд тэдэнэр хэлсэдэг байба.

Владимир Ильич үгэ х[...] шье, бэшэһэн зохёолнууд до[...] тэдэниие энеэдэ баридаг бэл[...]

Петербургда байһан түрү[...] үбэлэй һүүлээрхи зуниие [...] мир Ильич Москва шадар, [...] кида, Курска түмэр замай [...] станциһаа холо бэшэ манта[...] үнгэргэһэн юм. Хүнтэйшье [...] задаггүй, ехээр хүдэлмэрил[...] ба. Амарха үедөө дүүнэртэе[...] ойро дутын газарнуудаар [...] тиихэдээ социал-демократическ[...] гаалай эшэ үндэһэ тэдээнд[...] гуулжа үгэдэг бэлэй.

* * *

Народнигууд ба «легальна [...] стнуудһаа» гадна, «эконом[...] гэдэгүүдтэй Владимир Ильи[...] сэхэ ушартай болоо һэн. [...] хүдэлмэришэдэй политическ[...] ябуулхые, тиихын тула хү[...] шэдэй дунда агитаци хэхые [...] байһан юм.

...Ильич бүри эхинһээ хо[...] литическэ эрид сэхэ шэглэл [...] ябаһан хүн. Тэрэ хараа ш[...] Марксын һургаал зүбөөр [...] дээрэһээ тодоржо гараһан, [...] дой социал-демократиин [...] хулинсаг бологшо «Ажалые [...] руулхэ бүлэгэй», тэрэнэй үнд[...] ри табигша Плехановай үзэ[...] той зохилдодог байһан юм. [...] мир Ильич Плехановай лите[...] зохёолнуудые уншажа, тэрэн[...] бодол һайса мэдэхэ болоһ[...] 1895 ондо хилын саана о[...] өөртэйнь нюураараа танилсаһ[...] гаа.

Плехановтай һайн хари[...] болобошье, Аксельродтой бүр[...] хани ёһоной харилсаа тогтоо[...] лэйб гэжэ Владимир Ильич [...] һэн. Тэдэ хоёрой һанамж[...] Владимир Ильич шухалада [...] байба. Хожом, сүлэлгэдэ [...] «Россидахи социал-демокр[...] зорилгонууд» гэһэн дэбтэр хэ[...] тула тэдээндэ эльгээһэн байх[...] үбгэжөөлнүүдэй магтаал ту[...] шэдэхэмни намда иимэ харю[...] гээгээ бэлэй: «Минии зохёол[...] тэдэнэй (үбгэжөөлнүүдэй) [...] намда юунһээшье үнэтэй юу[...] шэл». Тэдээнтэй уулзаһана[...] лээр Россида социал-демокра[...] политическэ парти байгуулха [...] бүри шууд сэхээр, эршэтэйгэ[...] һон юм.

Хилын саанаһаа бусаһа[...] һүүлээр Владимир Ильич Мо[...] манайда байжа, өөрынгөө ал[...] хөөрэлдөөнүүд тухайдаа тон [...] баяртайгаар хөөрөө һэн. Ил[...] нюуса литература хилэ дээгүүр[...] гүй абажа гараһандаа баяр[...] лэй.

(АП[...]

x) Марксизм-ленинизмын институдай Политиздадтай хамта хэблэлдэ бэлдэгдэжэ байгаа «Владимир Ильич Ленин тухай дурдалгануудай» табан томой түрүүшынхиһээ В. И. Ленинэй эгэшын бэшэһэн дурасхаалай түгэсхэл.

ПРОПАГАНДИСТНАРАЙ СЕМИНАР

Партиин обкомой политическэ гэгээрэлэй байшан, эхин шатын политическэ һургуулинуудай пропагандистнарай семинар эндэ һалхан үнгэргэбэ. 1-дэхи, 2-дохи, 3-дахи жэлэй һургуулинуудай 40 пропагандист энэ семинарта хабаадаба. Улаан-Үдын аймагай, городой районуудһаа эдэнэр суглараа.

В. И. Ленинэй биографяар, политическэ эрдэмэй үндэһөөр хэдэ хэдэн лекци уншагдаба. Түүхын эрдэмэй кандидадууд Н. С. Кузнецкий, А. С. Кирдяшкин, багша И. Д. Борькина лекцинүүдые уншаһан байна.

Уласхоорондын асуудалаар «Знани» бүлгэмэй лектор Д. Б. Мушанов лекци хэбэ.

Д. ГАРМАЕВА.

ХОНИШОДОЙ ҺУРАЛСАЛ

Аймагай совхозуудай хонишодой һуралсал Хори тосхондо эхилбэ. Нэгэ неделиин туршада 26 хонишод мэргэжэлээ дээшэлүүлжэ, ажалдаа бусабад.

Хурьга абаха, түлжүүлхэ, хонидые тобир тарганаар ондо оруулха, малай тэжээл зүбөөр бэлдэхэ тухай управлениин зооветеринарна мэргэжэлтэд В. Ц. Цыренов, С. Г. Цыдыпов, ветеринарна врачнууд М. И. Ситникова, Б. У. Батуев болон бусад хөөрэжэ үгэбэ.

Хонишодой ажалай нормо, эмхидхэл болон түлбэри тухай хэшээлнүүдые управлениин үйлэдбэри — түсэблэлгын таһагые даагша С. Д. Туманов һонирхолтойгоор үнгэргөө.

Мүнөө хоёрдохи ээлжээндэ баһал хори гаран хонишод ерээд, һуража байна.

Түл абалгын түлэг хаһын эхилтэр хамта дээрээ аймагай зуу гаран хонишод эндэ ерэжэ, мэргэжэлээ дээшэлүүлхэ юм.

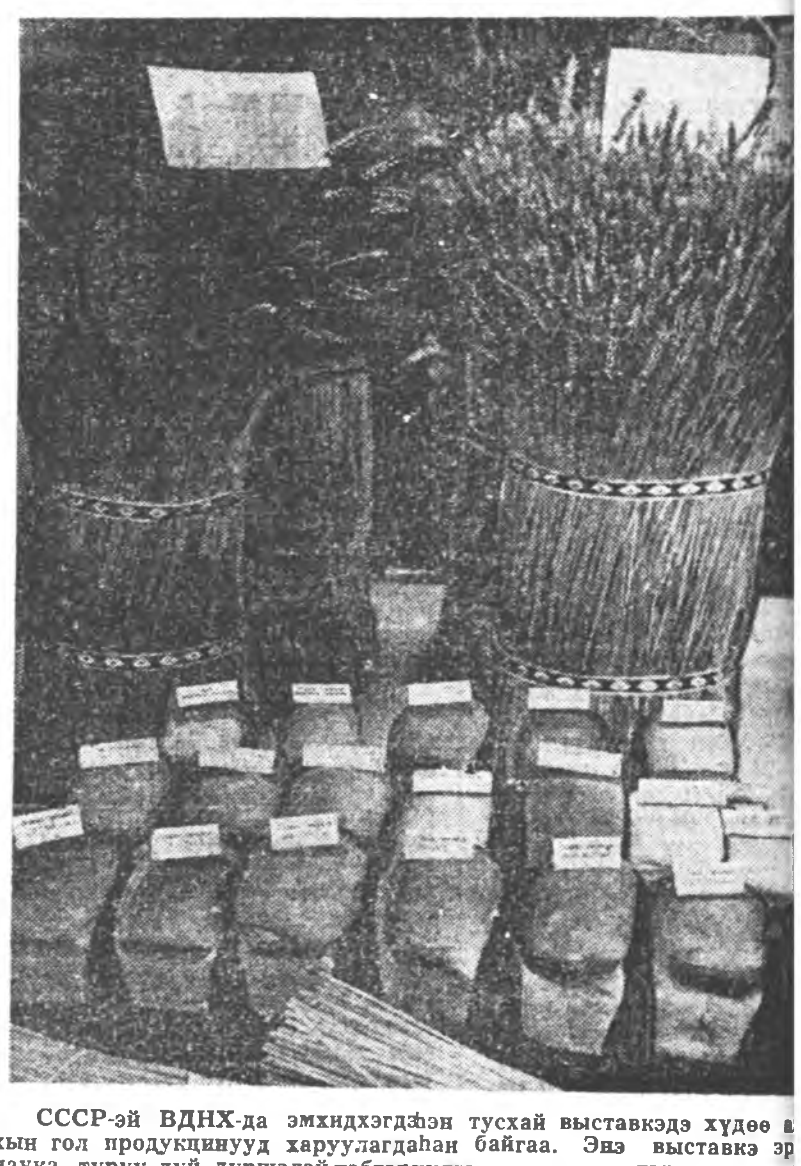
Ж. БАДМАЕВ,
хүдөө бэшэгшэ.



ТҮРЭЛ ОРОН ДОТОРНАЙ

КРАСНОДАРАЙ ХИЗААР. Усть-Лабинскда «Россельхозтехника» нэгэдэл яармаг-выставкэ үнгэргөө. Энэ яармагта һүүлэй үедэ бүтээгдэһэн комбайн, трактор, малажалай фермэнүүдые оньһожоруулха элдэб механизмууд харуулагдаһан байгаа. «Т-150» түхэлтэй трактор, «Нива» ба «Сибиряк» түхэлэй комбайнууд, Таганрогой заводой бүтээһэн хүдөө ажахын машинанууд колхоз болон совхозуудай түлөөлэгшэдэй анхарал ехээр татаһан байна. Энэ яармагай үедэ «Россельхозтехника» нэгэдэлэй ба колхоз, совхозуудай хүтэлбэрилэгшэд машина, техникэ худалдан абалсаха договорнуудые баталһан байгаа. Яармагай түрүүшын үдэр 670 мянган түхэригэй хүдөө ажахын техникэ худалдагдаһан юм. Зураг дээрэ: яармагта хабаадагшад шэнэ комбайнуудые харана.

ТАСС-ай фотохронико.



СССР-эй ВДНХ-да эмхидхэгдэһэн тусхай выставкэдэ хүдөө а[...] хын гол продукцинууд харуулагдаһан байгаа. Энэ выставкэ эр[...] наука, түрүү дүй дүршэлэй нэбтэрүүлгэ, согсолжо, тэрэниие са[...] дань үйлэдбэридэ хэрэглэлгые һайжаруулха гол зорилготой бай[...] Зураг дээрэ: Украинын ССР-эй стенд. Республикын бүхы тарья[...] гай 92,7 процентнь 1967 ондо шэнэ сортын шэниисээр таригда[...] байгаа. Шэнэ сортын шэниисын гурилаар баригдаһан хилээмэн.

ТАСС-ай фотохронико

ЭДИР ҮЕТЭНИИЕ ХҮМҮҮЖҮҮЛХЫН ТҮЛӨӨ

ҮҮГЭДЭЙ
РАН
ОХЁОЛООР
ОЛОҺОН
ОНФЕ-
РЕНЦИ
ЭЭРЭҺЭЭ



Конференциин зал соо.

Владимир РАЗУМНЕВИЧ (МОСКВА)

ЗОРИГТОЙ ХҮНҮҮД УРГАГ ЛЭ!

Үзэсхэлэн һайхан байгаалитай ряад орондо би түрүүшынхеэ эб. Зүгөөр наашаа ерэхэеэ түрэжэ байхадаа, Москвагай уран олшодой дунда Буряад оронай айлшалжа, хүндэшэ наларй хүн зонойтнай хүндэ ямбала рэһэн гү, али танай уран зоашодтой сугтаа һуража, танил а болоһон нүхэд олон юм байгэжэ мэдэжэрхёоб. Тэдэнэрнин ряад орондо, буряад нүхэдтөө ээ хүргэжэ, доро дохихыем па захяа һэн. Тэрээнииень ргэжэ, танай газетээр дамжуу-, нүхэдэйнгөөшье, мүн өөрынше зүрһөө танай республикын ншадта халуун мэндэ хүргэнэб.

Үүгэдэй буряад литературын эгүүд тухай һонинше, түһашье хөөрэлдөө шагнажа һууа, сэдьхэлээ ханамаар байба. хэлэһэн хүн бүхэн үлүү юумэ эгүй, нэгэл хэрэгтэй асуудал йна. Жэшээнь, уран зохёолшо ла Серова манине тойрожо гаа эхэ түрэл байгаалиие ам сэдьхэлтэй, гоё һайханиие ожо шадаха хүнүүдые хүмүүүлгэдэ юугээршье һэлгэшэгүй эг гээшэ гэжэ тэмдэглээ. Эхэ идоо дурлалга байгаалиһаа этэй юм бэзэ.

Үтөөр бидэ гансашье хада ануудайнь гү, али хүбшэ, таруудайнь һайханһаа боложо, орондоо дурладаг бэшэ ааби даа. Эхэ орондоо дурлалга гээшэ социальна удхатай бшуу. Бидэ, мүнөө үеын совет хүнүүд, дэлхэй дээрэ эгээл түрүүн социализм байгуулһан Эхэ орондоо хизааргүйгөөр дурладагбди.

Эгээл тиимэһээ дайсанай добтолбол, социалис Эхэ ороноо, тэрэнэйнгээ баялигые хэзээдэшье хамгаалхаар бэлэн байхаар эдиршүүлые бидэ хүмүүжүүлхэ уялгатайбди.

Гушаад, дүшөөд оной эдиршүүл, илангаяа хүбүүд пограничник гү, али танкист, ондоо үгөөр хэлэхэдэ, улаан армеец болохо тухай шэбшэжэ, үдэрэй һанаан, һүниин зүүдэндэ абтагша бэлэй. Юундэб гэхэдэ, тэдэмнай Улаан Армиин баатарлиг хэрэгүүд тухай сэдьхэл хүдэлгэмөөр бэшэгдэһэн номуудай жэшээ дээрэ хүмүүжэһэн зон.

Харин һүүлэй үедэ Совет Армиин романтикада дурладаг хүбүүд үсөөрэнги гү гэжэ һэжэгэлмээр агша. Эндэ бидэ зэмэтэйбди.

Гэбэшье зарим нютагуудта бэдэлтэй зон миин һуудаггүй. Минии түрэһэн нютагай нэгэ һургуулине 1941 ондо дүүргэһэн хүн мүнөө һургуулиин директорээр тэнлээ хүдэлнэ. Тэрэ нүхэрнай хамта дүүргэгшэдтэй уулзалга эмхидхээ. Ажабайдалай харгыда гушаад шэхуу жэлэй саана гараһан зон хайша-хайшаа тарашаһан байбашье һаань, адреснуудыень оложо, һургуулидаа уряа.

Болзорто үдэртөө уригдаһан зоншье сугларба. һургуулидаа ерэжэ, өөр өөрынгөө партада һуубад. Директор хамта һурагшадайнгаа список бэряад, нэрэнүүдыень дуудаа. Бии хүнүүдынь анхандаа һурагша ябаһан зангаараа: «Би!» гээд бодохо юм. Зарим нүхэдэйнь нэрын дурдагдахада, хамта һураһан нэгэниинь хүл дээрээ бодожо, аргаахан аад, һүртэй дуугаар:

— Эсэгэ ороноо хамгаалгын Агууехэ дайнда баатарай үхэлөөр алдалаа! — гээд дуулгаха юм. Гушан нэрэ, обогууд дурдагдажа, тэдэнэй хориниинь баатарай үхэлөөр унаһан байгаа.

Тэрэ уулзалганда уригдаһан мүнөө үеын һурагшад досоогоо олон юумэ бодоһон байна. Юундэб гэхэдэ, һүүлдэнь дайнда унагшалай бэшэгүүдые, дэбтэрнүүдые оложо, түрэлхидтэйнь хөөрэлдэжэ, һургуулидаа домогой таһалга бии болгоо.

Ондоо нютагуудташье имэрхүү уулзалгануудые эмхидхэхэ арга боломжонууд бии ааб даа. Энэмнай мүнөөдэрэй хүбүүд, басагадые, дайн тухай кинофильм, номуудһаа мэдэхэ зоние хүмүүжүүлгэдэ ехэл туһатай байха һэн.

Эхэ орон тухайдаа, тэрэниие хамгаалагша баатарнууд тухай уран хурсаар бэшэгдэһэн публицистическэ номууд эдир уншагшадта хэрэгтэй. Зоригтой хүнүүдые хүмүүжүүлхэ нангин уялгатайбди. Тэрэнээ мартажа болохогүй.



Хүүгэдэй литературын удха шанарые манай парти үндэрөөр сэгнэнэ. Хүүгэдтэ зорюулагдаһан эрхим зохёолнуудые Ленинскэ болон Гүрэнэй шангуудта дэбжүүлдэг болохо гэһэн тогтоол тэрэниие гэршэлнэ.

Хүүгэдтэ адреслагдаһан эрхим зохёолнууд шадаал һаа, түргөөр уншагшадтаа хүрэхэ ёһотой. Тиимэһээ танай республикада хүүгэдэй тусхай журнал бии болгохо гэһэн дурадхалые би тон ехээр зүбшөөжэ байһанаа мэдүүлнэб. Танай энэ ехэ хүсэлые би С. В. Михалковто дамжуулхаб. Сергей Владимирович баһал зүбшөөхэ, өөрынгөө туһаламжа үзүүлхэ байха гэжэ найданаб.

Манай айлшадта үгэ үгтэнэ

Марк СЕРГЕЕВ. (ЭРХҮҮ)

ГАЙДАРАЙ ТИМУР БОЛОН БУСАД



Танай республикын хүүгэдэй уран зохёолшодой зүблөөн дээрэ яһала туһатай ярилдаан болоо гэжэ би һананаб. Юундэб гэхэдэ, бидэ ходо сугларжа, хүүгэдэй литературын хэрэгүүд тухай һанал бодолоо андалдадаг бэшэ ха юмбибди.

«Литературын хүмүүжүүлхы удхашанар» гэһэн үгүүлэл бидэ харэглэдэг зантайбди. Энэмнай гүнзэгы удхатай, орёо асуудал юм aаб даа. Хүүгэдэй хэн нэгэн, тодорхойлон нэрлэбэл, Ванюша гү, али Танюша ямар нэгэн һайн нүлөөтэй ном уншаад, дутуу дундаһаа гансата хахасаад, эрхим хүн болошохо гэжэ ойлгохо һаа, бидэ өөһэдөө үхибүүн ухаатай зон болошохобди.

Литературын нүлөө элдэбын байдаг ааб даа. Жэшээнь, би үхибүүн ябахадаа, С. Маршагай «Пожарник» гэжэ шүлэг уншаад, заатагүй түймэр унтараадаг хүн болохые хүсэгшэ һэм. Һүүлдэнь С. Михалковой «Стёпа ахай» гэжэ поэмэ гартамни ороо бэлэй. Тэрээниие уншамсаараа, одоо Стёподол адли болохые хүсөөб. Теэд ехэ болоходоо, түймэр унтараагша болоо бэшэб. Теэд багадаа уншагшамни сэдьхэлһээм шэргэшөөгүй.

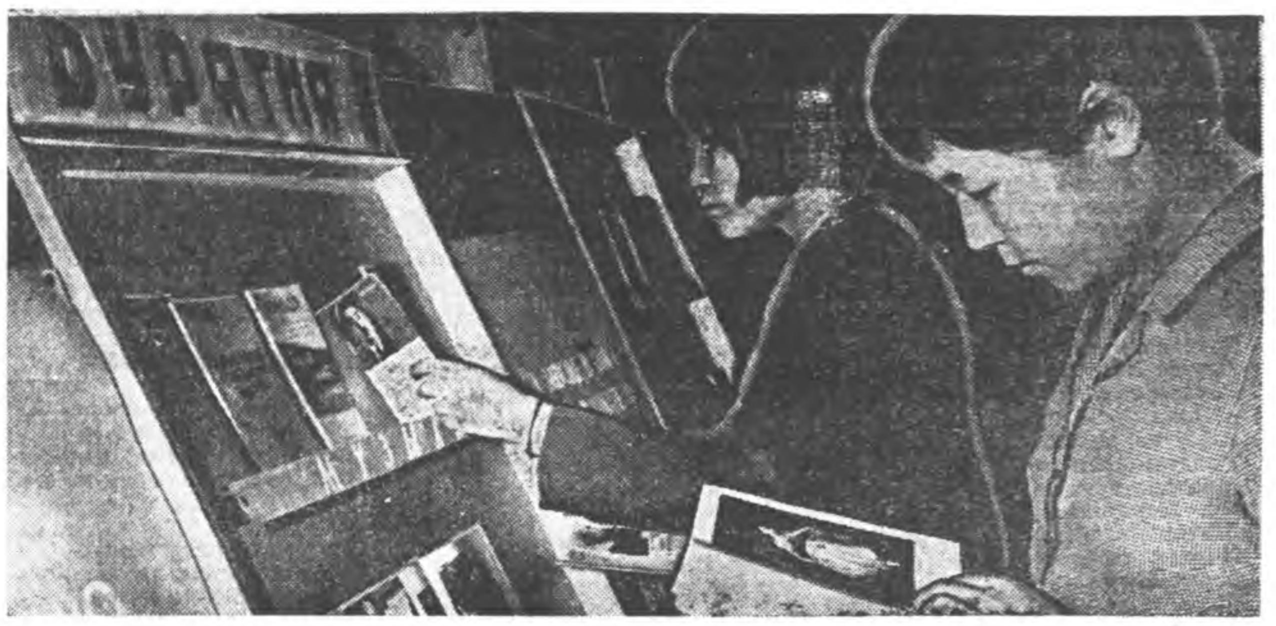
Ондоогоор хэлэхэдэ, һайхан юумэн тухай һайнаар бэшэһэн ном, газарые сүмэ сохин, газаашаа бурьялан гараһан булаг шэнги, үхибүүнэй сэдьхэл болоһые арюудхан сэбэрлэхэ табисууртай.

Магнай сохин хэлэгдэһэн идхалга һургаалтай уран зохёол эдир уншагшадай зүрхэнлэ мүр сараа үлөөхэгүй гэжэ би этигэнхэйб. Харин нюуса һургаалтай номууд ехэ хэрэг бүтээхэ үйлэтэй.

Хүүгэдэй литературада һүүлэй үедэ мүнөө үеын корчагинууд, чапаевууд, тимурнууд үсөөрэнги. Гэхэтэй хамта, ямаршье библиотекэнүүдтэ ерэбэлтнай, үхибүүд дайн тухай номуудые һурагшалдаг, эридэг байха. Тэдэниие дайнда дуратай хадаа тиигэнэ гэжэ һанаа гүт? Хай даа! Эдир уншагшад өөһэдынгөө үеын баатарнуудые номууд соо бэдэрнэ ха юм. Шанга сэдьхэлтэй, хүнһөө ондоо, хүсэтэй хүнүүд тухай номуудай үсөөн бэшэгдэдэг дээрэһээ тиигэнэ. Дайнай үедэ хэдэн мянган хүнүүд баатаршалга гаргадаг һэн гэжэ мүнөөдэрэй хүбүүд, басагад мэдэнэ. Тиимэһээ дайн тухай номуудые уншахаяа хүсэнэ.

Энээниие бидэ һанаандаа абаха уялгатайбди.

Үшөө нэгэ иимэ асуудал байна. Москвагай шүүмжэлэгшэд түбэй уран зохёолшодой номуудые анхардаг, заха хизаар нютагуудта хэблэгдэһэн номуудые үсөөн обёордог байна. Тиимэл хадань, Сибирь оронд хүгжэжэ байгаа хүүгэдэй литературын хэрэгүүдые өөһэдынгөө хүсөөр шиидхэхэ ёһотой болоно хабди. Энэ талаараа «Байгал», «Сибирские огни» журналнууд юу-хээ бүтээхээр шадалтай. Жэшээнь, Зүүн-Сибириин культурын институтта хүүгэдэй литературын кафедра бии ха юм. Хэлэ, бэшэгэй олон эрдэмтэд тоологдоно. Тиимэ дээрэһээнь хүүгэдэй уран зохёолшодой бүтээлнүүд тухай хөөрэлдөө «Байгал» эмхидхэдэг байг лэ!



Забһарлалгын үедэ.

Цыден-Жап ЖИМБИЕВ

ҮХИБҮҮДТЭ ЗОРЮУЛҺАН ШҮЛЭГҮҮДҺЭЭ

МОРИ УРИЛДААН

Хүүеэн...
Шууяан...
Табараан...
Хара тооһон хүлгэнхэй,
Хүлэг моридой урилдаан
Хадын хаяаһаа эхилэнхэй.
Эдэ хурдан гүйгөөшэнүүдые
Эдир хүбүүд унадаг—
Эндэхи хүнүүд багаһаа
Эмээлдэ һуужа һурадаг.
Жэрын гүйһэн моридой
Жолоонууд һула табигдаа,
Жэбжэгэр һайхан дэлһыень
Дэрлэн дабхинад барандаа.
Моридой түргэн гүйдэлдэ
Нюдөөр уһан дүүрэнэ,
Нажарай урин һэбшээндэ
Нюурнуудынь халан үлеэлгэнэ.
Урда хойноо оролсон,
Урагшаа булта дабхинад,
Урилдаан бүри шангадан,
Улаахан тугуудта дүтэлнэд.

Хэлсээтэ газартаа тэдэнэр
Хүрэжэ тулажа ерэбэд,
Харин лэ седок-хүбүүдынь
Хүндэхэн байдалда оробод.

Тэдэ жаахан эрэшүүлые
Таңжад-хүүхэн илаба,
Тэрэнэй унаһан морининь
Түрүүлэн урьтан гараба.

ХҮНЭЙ НЭРЭ

Түмэн хүбүүн үзэглэл
Түрүүн шудалаад байхадаа,
Нилээд удаан зэһэжэ,
Нэрэ обогоо зураба.

Тэрэнь ута бэшэ юм,
Тиибэш хүндэ бэшэхэнь.

Орой табан үзэгынь,
Үгэ хүүрынь дууланагүй,
Тоомгүй жаахан хүүгэдтэл,
Тиишэ иишэ гүйлдэнэд:

«Т» — үзэгынь
тонгойно,
«Ү» — үзэгынь
үндынэ,
«М» — үзэгынь
матаран,
«Э» — үзэгынь
эрьелдэнэ,
«Н» — үзэгынь
найгалдана.

Гараа табиха гээшэмнай
Гайтайл хэрэг байна даа.

Хүнэй нэрын хүндые
Хүбүүн одоол мэдэбэ.
Алтан дэлхэйдэ хододоо
Алдар солотой ябаарай!

МОРЖОНУУД

«Моржо» гэһэн амитан
Мүльһэн далайн эрьеһээ
Мүнөө үбэл байхадань,
Манай эндэ ерэбэл.
Зүгөөр тэдэ ерээшэд
Зэрлиг ангууд бэшэл даа
Зүрхэ зориг ехэтэй
Зонууд юумэл барандаа.
Гушаад градус хүйтэншье
һаань,

Хубсаһаа дууһыень тайлабад.
Хүдэр шамбай бэеэ
Хүбэн саһаар үрэбэд.
Удаань тэдэ нүхэднай
Уһа уруу һүрэбэд,
Угаа ехэ харзада
Орон, шунган, тамарнад.

Сэбдэг зайртай уһанда
Сэнгэн хүхин угаалдаа,
Сэбэр арюун дуһалаар
Сэсэргэлдэжэ наадаа.

Тэдэнэй нюсэгэн бэеһээнь
Тошон уурал һабана.
Тойроод байһан хүнүүдынь
«Тэтэты» гэлдэн,
Табарнад.

ХӨӨРЭЛДӨӨН ЗАМХАНА ГЭНГҮЙ...

Үүгэдэй литератураар зарлаган хоёр үдэрэй хуралдаан юу үлааб? Энэ асуудал манай агшадые сохом һонирхуулна ой. Тэрэшье буруу бэшэ: шүүлые коммунис ёһоор хүжүүлгэдэ литература горитой үүргэ бэелүүлнэ бшуу. Тиимэ хүүгэдэй литературада — ехэ ературын таһаршагүй хубилл үдэрһөө үдэртэ улам шанга тэ табигдана. Энээн тухай Буэй уран зохёолшодой холбоо түрүүлэгшэ **Д. З. Жалсараев** еренциие нээһэн оролто үгэ оо тодоор хэлээ.

Тус конференци түрүүшынхиюугэрээ илгаатайб гэбэл, гэй хүдэлмэридэ хабаадахаар эжэл һайнтай багшанар, бибекарьнууд уригдаа юм», — нүхэр Жалсараев тэмдэглээ. рээшье, уран зохёолшодтой элээл Ц. Т. Тогтохоев, Ц. Ц. ьжинимаева, Х. Д. Дамдинова он республика дотороо суурхабусад эрхим багшанар һуунал. эгэлые хүмүүжүүлхэ гээшэ анай хэрэг бэшэ, харин эйар хүшэршье, хүндэтэйшье ы гэжэ тэдэнэр хэнһээшье ехээр ҺЭһон зон. Мүн баһа һайнаар эгдэһэн ном хүмүүжүүлгын эр гэжэ мэдэнэ. Тиимэл хадаа гын холоһоо, хүйтэнһөөшье эсэнгүй, конференцидэ хабаага гэжэ зорижо ерээ ха юм...

Доржи Банзаровай нэрэмжэтэ ашанарай институдай доцент, и литературын кафедрые даагэ **Е. В. Баранникова** яһала һонирхолтой элидхэл хээ. Юрэнхы рээ элидхэлшэ буряад литературын жасада бии байгаа Ленин тухай зохёолнууд дээрэ тогтобо. Гэшье барагаар бэшэгдэһэн мүрндэ үндэр сэгнэлтэ үгөөд, дүй дунданууд тухай авторнуушье, зохёолнуудыешье нэрлэнгүй, юрэнхы үгэнүүдээр хэлэһэнь халагламаар.

Һүүлэй жэлнүүдтэ бидэ сэрэгэй триотическа хүмүүжүүлгэ тухай рэлдэдэг болообди. Тэрэниие үүлгэдэ Эсэгэ ороноо хамгаалдайнай үедэ совет сэрэгшэдэй ууһан, юунтэйшье жэшэлгэй баатаршалгые магтан дуулаан зохёолнууд, кинофильмнууд, эгүүд гол үүргэ дүүргэдэг байнинь ойлгосотой.

«Мүнөө үеын эдиршүүлдэ дайй үеын үдэрнүүд түүхын хуудан болошоо. Тиимэһээ тэрэ үдэрүүд тухай, тэрэ үеын баатарнууд ай зүрхэ доһолгомоор зохёолд хэрэгтэй. Теэд буряад литературын жасада дээрэ хэлэгдэһэн ээ дээрэ А. Бальбуров Д. Хилтухин хоёрой бэшэһэн «Ажаһуухые захирнам» гэжэ номһоо бэшэ юумэн үгы шахуу», — гэжэ Елизавета Васильевна Баранникова һанаагаа зобонгёор тэмдэглэбэ.

Элидхэлшэ хэлэһэн бодолоо дам саашань үргэлжэлүүлэн, революционернүүдэй ажаябадал хүүгэдтэ хүнэй наһан тухай бодол түрүүлмэ, арадай домог дунда ороһон үзэгдэлнүүдээр баян гэжэ хэлэхэ зуураа, Буряадай түрүүшын эхэнэр, большевик М. М. Сахьяновагай намтарһаа һонирхолтой жэшээнүүдые дурдаа. «М. М. Сахьянова тухай уран зохёолой ном мүнөө хүрэтэр бэшэгдээгүй. Мүн баһа декабристнар тухай гемэ бүхэлеэрээ зандаа. Буряад хүүгэдые үзэг бэшэгтэ һургадаг байһан аха дүүнэр Бестужевтан тухай юун бэшэгдээб?» — гэхэдээ, элидхэлшэ буряад уран зохёолшодые бүтүүхэн «шэмхээд» абаа бэшэ гү?..

Гушаад, дүшөөд оной эдиршүүл Н. Островскиин «Булад яажа хатуужааб?» гэжэ романай, А. Гайдарай болон бусад зохёолшодой эрхим номуудай жэшээ дээрэ хүмүүжэһэн намтартай.

Совет хүмүүжүүлгэдэ революциин һудалаар лугшаһан номууд түрүүшын һуури эзэлдэг байгаа гэжэ конференци дээрэ үгэ хэлэһэн олон нүхэд тэмдэглээ. Мүнөө үеын баатарнууд тухай уншаад, дууряаха хүсэл түрүүлмэ номууд үшөөл үсөөн бэшэгдэнэ гэжэ СССР-эй Уран зохёолшодой холбооной Эрхүүгэй таһагай правлениин түрүүлэгшэ **М. Д. Сергеев**, ВЛКСМ-эй обкомой секретарь **Ревомир Гармаев**, СССР-эй Уран зохёолшодой холбооной Москвагай таһагай эдиршүүлэй литературын секциин түрүүлэгшын орлогшо **В. Л. Разумневич**, республикын хүүгэдэй библиотекын хүдэлмэрилэгшэ **Е. А. Хазагаева**, КПСС-эй Буряадай обкомой агитаци болон пропагандын таһагые даагша **Л. Я. Похосоев** гэгшэд хэлээ.

«Эдиршүүлэй үзэл бодол ямараар бүрилдэн хүгжэхэб гэһэн асуудал гүрэн түрын, партийна удхатай хэрэг гээшэ. Тиимэл хадань, илангаяа мүнөө, В. И. Ленинэй 100 жэлэй ойе угтуулан, хамаг ажалшадай ажалай ехэ уялгануудые абажа байхада, уран зохёолшод, тэрэ тоодо хүүгэдэй уран зохёолшод гараа хабсараад һуутаагүйнь мэдээжэ. Гэбэшье, юрын хүдэлмэришэд, таряашад тухай, үдэр бүриингөө ажалда гаргадаг тэдэнэй баатаршалга тухай слесарь гү, али һаалишан болохо бодол эдир хүнүүдэй сэдьхэлдэ түрүүлмэ ном огто шахуу бэшэгдэнэгүй, — гэжэ нүхэр Похосоев хэлээ. — Юундэшьеб, коммунизм байгуулгын темэ ехэшүүлдэ хабаатай, үхибүүдтэ байгаали, гэр байра тухай шүлэгхэнүүд, рассказхануудхүрөөд лэ үлэхэ гэжэ зариман ойлгодог, — гээд, нүхэр Похосоев саашань хэлэһэнээ үргэлжэлүүлээ. — Энэ ехэ алдуутай бодол гэжэ һананаб. Минии үетэн үхибүүд ябахадаа, Магнитогорск, Днепрогэс тухай гү, али буржуазна общественные хяа шүүмжэлһэн уран хурса зохёолнуудые дэрлэжэ хонодог һэн. Тиимэ уншалганууд тэрэ үеын эдиршүүлэй коммунис үзэл бодолой бүрилдэлгэдэ сэгнэшэгүй ехэ удха шанартай байһан юм».

БурАССР-эй гэгээрэлэй министр **С. С. Дмитриевэй** «Эдиршүүлэй коммунис ёһоор хүмүүжүүлгэдэ литературын үүргэ» гэһэн элидхэлые сугларагшад анхаралтайгаар шагнаба. Буряадай хэблэлэй тематическа түсэбтэ багадта зорюулһан номууд үшөөл үсөөнөөр хараалагдана, һургуулиин үхибүүдэй уншаха номуудые хэблэлгые олошоруулха тухай асуудал шиидхэгдэхэ сагаа хүлеэнэ гэжэ министр элидхэл соогоо хэлэбэ. Атеистическэ, научна уран зохёолнууд огто бэшэгдэнэгүй шахуу гэһэн һанамжатайнь һаналаа нэгэдэнгүй аргагүй. Х. Намсараевай уран хурса шүлэгүүдһээ, рассказуудһаа ондоо («Жоодшо», «Үбгэн гэлэнэй үгэ», «Мүргэдэг хонин, мүлхидэг лама» г. м.) ямар атеистическэ зохёол буряад литературын жасада олдохоб?

Һайнаар бэшэгдэһэн уран зохёолнууд заатагүй хэблэгдэжэ гараха үйлэтэй юм ааб даа. Хэблэгдэжэ гараһан номууд «найман хүлтэ наймаа» гү, али бибколлектор дамжан, уншагшадта хүргэгдэхэ ёһотой бшуу. Энэ хэрэг хоёр нюдэнһөө саагуур эмхидхэгдэнэ гэхэдэ алдуу болохогүй. Энэ талаараа буряад номуудай хуби заяан бүришье хүшэр байдалда оршонги. «Мүнөө конференциин бэлэдхэлэй ябажа байха үедэ Гэгээрэлэй министерствын хүсөөр республикын хэдэн һургуулиин библиотекэнүүд шалгагдаа, — гэжэ нүхэр Дмитриев дуулгаба. — Олонхи һургуулинуудай библиотекэнүүдтэ буряад номууд тон үсөөн гү, али огто үгы шахуу. Һургуулиин захилнуудта бибколлектор, Буркоопсоюз хайша хэрэг хандана. Тиимэл хадань, жэшээнь, Ахын аймагай Орлигой дунда һургуулида трактор яажа заһабарилха тухай гү, али кукуруза яажа ургуулхаб гэһэн брошюранууд эльгээгдээ бэзэ».

Энэ ушар гансашье Орлигой дунда һургуулиин түүхэдэ болоһон хэрэг бэшэ. Хүдөөгэй ямаршье һургуулида ошоболтнай, һургуулиин хүтэлбэрилэгшэд, библиотекарьнууд элидхэл соо дурдагдаһан жэшээдэл адлирхуу юумэ хэлэхэ.

Гэхын хажуугаар Буркоопсоюзай наймаанай таһагай дарга **З. Я. Медведева** дээрэ хэлэгдэһэн асуудалые холуур тойрохоёод, түбэй хэблэлнүүдтэ хэгдэһэн захилнуудынай мууса харюулагдана, тиимэһээ номой наймаанда хүүгэдэй уншаха ном хомор гэхэ мэтээр бэеэ сагаалаад лэ ендэр дээрэһээ түргэхэн буушоо.

Буряад хэлэн дээрэ хэблэгдэдэг номуудай хэһэгүүдые (тираж) олошоруулха тухай һанамжые Захааминай аймагай Санагын дунда һургуулин багша **Б. Ш. Шойдоков** хэлээ.

Конференци дээрэ шагнагдаһан гурбадахи элидхэл тухай хэдэн үгэ хэлэлтэй. Зүүн-Сибириин Культурын институдай хүүгэдэй литературын кафедрые даагша **Д. А. Гольдштейн** «Хүүгэдэй совет литературын зарим асуудалнууд» гэһэн элидхэл соогоо түбэй уран зохёолшодой номуудые алишье талаһаань гүнзэгыгөөр шэнжэлээ. Теэд тиимэ һонин элидхэл хээд, буряад зохёолшодой нэгэшье шүлэг, рассказ, туужа дээрэ тогтоогүйнь гайхамаар.

«Байгал» журналай «Харлсагай» гэжэ таһаг, «Буряад үнэн» газетын «Хонхо» гэжэ хуудаһанууд уншагшадта, багшанарта, эдиршүүлдэ һайшаагдаа. Теэд республика дотор бии байгаа хэблэлэй бүхы органууд эдиршүүлдэ һаналаа табидаггүй. Энэ талаараа «Буряадай залуушуул» газетэ һайсахан шүүмжэлэлдэ ороо. Республикын комсомолой орган байгаад, эдир уншагшадые хэрэгсээнгүй байжа болохо юм аал?

Һургуулиин сценэ дээрэ табимаар пьесэнүүд үгы, дуунууд хомор гэлдэһээр бидэ үнинэйбди. Энэ асуудал баһал конференци дээрэ соностоо. Эрхүүгэй областиин Усть-Ордаһаа ерэһэн багша, уран зохёолшо **Ж. Зимин** энэ асуудал дээрэ тогтохо зуураа, Арадай творчествын байшангай һурагшадта зорюулһан репертуарна хуудаһануудые гаргадаг болоһондонь баясаба. Поэт **Ш. Н. Нимбуев** Буряадай номой хэблэл хүүгэдтэ зорюулһан эстрадна согсолборигаргадаг болохонь гэһэн һонин дуулгажа, сугларагшадые баясуулаа.

Тиигэбэ-яабашье эдир уншагшадай эрилтэ үшөөл гүйсэдөөр харюулагданагүй. Ушар тиимэһээ «Мурзилка» шэнги өөһэдын тусхай журналтай болохоор саг ерээ гэһэн һанамжые олон хүн зүбшөөгөө. Жэшээнь, поэт **Ц-Б. Бадмаев**, поэт багша, Социалис Ажалай Герой **Ц. Н. Номтоев** хүүгэдэй журнал тухай һанамжануудаа хэлээ.

Юрэдөө хоёр үдэрэй турша соо алишье талаһаань абажа харабал, олондо туһатай хөөрэлдөөн болоо гэжэ тэмдэглэхэ шухала. Һаяын сагуудта уран зохёолшод эдир уншагшадтаа эрхим номуудые бэлэглэхэ бэзэ. Тиихэдээ, эгээл бишыхан хүнүүд тухай, турбанһаа долоон наһатай үхибүүд тухай мартажа болохогүй гэжэ конференци тэмдэглэбэ. Номой уран шэмэглэлые эрид һайжаруулха уялга тогтоол соо хэлэгдээ. Юундэб гэхэдэ, хүүгэдэй номой уран шэмэглэл гээшэ сэгнэшэгүй ехэ удха шанартай.

Хүүгэдэй литератураар үнгэргэгдэһэн хоёрдохи конференциин үрэ дүн үнэр баян үрэжэлтэй байха гэжэ найдая.

Ц. ДОНДОГОЙ,
манай корр.

ПИОНЕРВОЖАТАНУУДАЙ СЕМИНАР

Мужыхын дунда һургуулида хоёр үдэрэй туршада Яруунын аймагай һургуулинуудай пионервожатануудай семинар үнгэргэгдэбэ.

Тэрээн дээрэ ВЛКСМ-эй райкомой таһагые даагша Ц-Х. Жамбалдоржиева, аймагай пионернүүдэй байшангай директор М. Белобородов болон пионервожатанууд Жамьянова, Попова гэгшэд «Пионерэй, комсомолой эмхинүүдые тусхай программаар хүтэлбэрилхэ», «Комсомолой клубуудай хүдэлмэри», «Пионерэй клубуудай хүдэлмэри», мүн «Октябрятануудтай хэгдэхэ хүдэлмэри» гэхэ мэтэ элидхэлнүүдые хэһэн байна.

Семинарта хабаадагшад класһаа гадуур хэгдэхэ хүдэлмэринүүд тухай дүй дүршэлөө андалдаһан, мүн В. И. Ленинэй түрэһөөр зуун жэлэй ойн хүндэлэлдэ хэгдэхэ ажал хүдэлмэриингөө түсэбүүдые хаража үзэһэн.

Эгэтын интернат-һургуулиин пионернүүдэй сбор хараа һэн. Гадна эндэ сугларһан пионервожатанууд Ленин, парти болон Эхэ орон тухай пионерэй шэнэ дуунуудые, хатарнуудые сээжэлдэһэн, һураһан байна.

В. БАЙБОРОДИН.

Цэдэн ГАЛСАНОВ

ЛЕНИН БАЙГАЛ ДЭЭРЭ

(Ильич тухай үгүүлэл)

(Түгэсхэл. Эхиниинь ноябриин 30-най номерто)

6.

Үбгэн Бобой үльгэршэ
Үүрэй сайтар дуулаба...
Урахан жаахан булжамуур
Огторгойhоо дуулгаба:
— Зүүнэй гэшэгүй
Зүгэй холо зүгhөө,
Баруунай гэшэгүй
Багай холо газарhаа
«Дзинь-бом, дзинь-бом...» —
Хонхын абяан жэнгирнэ,
«Дзинь-бом, дзинь-бом...»
Гэнжын ханхинаан гэнгирнэ...—
Тэнгэри, Газарай хоорондо
Тэнсэлдэшэhэн булжамуурай
Жэгтэй hайхан жэргээндэнь
Жэбын амтан уутаба.
Дурасхаал хүhөөгэй дэргэдэ
Дуулажа hууhан үбгэнэй
Досоонь хүйтэ даалгаба,
Долоон нохой үхүүлбэ.
Хойто зүгые барибан
Хүн шубуудай зэлэ
Гэнтэ эбдэрэн бутаржа,
Гэнгинээ ехээр үгэбэ.
Тэдэнэй дундаhаа нэгэн—
Тэнгэс Байгалда түрэhэн,
Тэмсэлэй амта мэдэhэн,
Тэмсэлэй үзэл шэнгэhэн
Хуhан сагаахан Хүн—
«Хулдай Мэргэндли Хүн»
Байгалай арюухан долгиие,
Бобой үбгэнэй хуурые
Бага дайруулан татаад,
Баатар далияа матаад,
Тэнгэриин дуунтай хамта
Тэс гэжэ унашаба!
Харлаад байhан тэнгэрнhээ
Хаpалган hалхин буугаад,
Сарма, Култук, Баргузин
Самнан хатаран галзууpаад,
Үргэн гүнзэгы Байгалнай
Үшөө ехээр дошхорбо,
Үнсэг тэбсэг хабсагайгаа
Үшөө ехээр ёорбо.
Уhан долгиной нюргаhаа
Омолиин торхо булгюулаад,
Унаhан Хунай хажууда
Оёороороо хэбтэбэ:
«Урматай онгосо—
Омолиин торхо...» —гээд
Утаар таталуулан.
Уянгатайгаар хүнхинэбэ.
Үнөөхи Хун шубуугаа
Үльгэршэ үбгэнэй харахадань,
Далинь хухара буудуулhан,
Хүльнь гэнжээр хүлюулhэн,
Хулhан уян хоолойдонь
Хутагын сараа орohон,
Хуhан сагаан бэедэнь
Хорон hомон торohон,
Тэмсэлэй амта танибан,
Тэмсэлэй үзэл барибан
Баатар Хүмүүн байба,
Бардам хоолой гаргаба:
«Алдарта Байгал,
Арюухан далай,
Урматай онгосо—
Омолиин торхо.
Эй, Баргузин.
Эбхыш даа долгиёо.
Хүрэхэ газарни
Холо бэшэл...»

7.

Аяар холоhоо үлдүүлhэн,
Алад холо руу сүлүүлhэн.
Адар томо бэетэй,
Андрей гэжэ ара нэрэтэй.
Бардам хоолойтой хүбүүн—
Баатар ород хүмүүн
Буряад үбгые мэндэшэлээд,
Буряад дууень хүндэлөөд,
Ута гааhаяа нэрэбэ,
Ойронь hуужа тамхилба.
Урин нюдөөр энеэбэ,
Удхалан холоhоо асууба.
Ойро холын юумые
Нюдэнэй шэмэг болгобо,
Ута богони hонинииие
Шэхэнэй хужар болгобо.
Огторгойн оройдо,
Одо мүшэдэй зулайда,
Мүнхын hургаал гэдэг
Мүнгэн сагаан hарьдагта
Хүрэhэн Хунай тухайда,
Гараhан хүнэй тухайда,
Тэндэ нюумал хэбтэhэн
Тэмээн шулуу олоhыень,
Энээн доронь нюугдаhан
Эрдэниин хайрсаг хараhыень,
Тииhэн яаhан бэеэрээ
Тэрэ эрдэни хайрсагаа
Түмэршэ дархадай барюулhан
Түүхын оньhон түлхюурээр
Хаяхинаса нээhыень,
Хаба шадалаа мэдүүлhыень—
Хуhан модоной намаалшатар
Хуу хэлэжэ үгэбэ.
Үльгэршэ үбгэн уяржа,
Үлүү ехээр баярлажа,—
Анагаал шэдеэр түгэлдэр
Арбан түмэн аршаанhаа
Эгээл домтойень шэлэжэ,
Эгээл эмтэйень нэмэжэ,
Хүн-Үбhэ эдьхээбэ,
Хүшэтэй эм буйлуулба.
Арса жодоогоор утаба,
Аглаг бэеынь арюулба.
Хумирhан далиень залаба,
Хухарhан хүлыень залгаба.

8.

Ингэжэ байха хирэндэнь,
Эмнэжэ байха үеэндэнь,
Барга hайхан Баргажанай
Баян-Голой талануудhаа,
Байгал далайда шудхардаг
Баргажан мүрэнэй эрьенүүдhээ,
Үнэгэ булгаар суурхаhан
Үсхэн тайга хүбшэнүүдhээ,
Ород, буряад, эвенкнүүд
Орошо, малша, аншадууд
Тала анда Андрейhээ
Таhархаяа болибо гээ,
Табан хургаа даража,
Таабари асуудал табина гээ:
— Баян-Голдо байражаhан аад,
Барлаг юундэ ябанабибди?
Үни холоhоо hуурижаhан аад,
Үгытэй юундэ байнабибди?
— Дабхар дулаан тайгатай аад,
Дааража юундэ hуунабибди?
Холуур суурхаhан булгатай аад,
Хубсалжа юундэ ядаhабибди?
— Үгэ дуулама ангуудтай аад,
Үлhэжэ юундэ зүдэрнэбибди?
Үнгын шэдитэ аршаантай аад,
Үбшэлжэ юундэ үсөөрнэбибди?
— Эрэлхэг хүбүүдээр олон аад,
Эрхэ сүлөөгүй зобожо,
Үльгэр домогоор — далай аад,
Үзэг бэшэггүй төөрижэ,
Эртэ урдаhаа нааша
Элинсэг хулинсагаа залган,
Инмэ баян талада
Интэрээ юундэ ядарнабибди?

9.

Адар томо бэетэй,
Андрей гэжэ ара нэрэтэй,
Бардам хоолойтой хүбүүн—
Баатар ород хүмүүн
Тус бүридэнь тудажа,
Тодорхой харюу буулгана,
Али бүхэндэнь абажа,
Анхаран энхэрэн дуулгана:
— Үгытэй хүн хододоо
Үлэн хооhон ябахагүй юм,
Баян хүн мүнхэдөө
Бардам ноён ябахагүй юм.
Хүдэлмэришэн таряашан хоёр
Хүсэ зоригоо зангидабал,
Хадые хамхалха юмэл,
Уулые оглолхо юмэл.
Хараагүй юумээ харахабди,
Үзөөгүй юумээ үзэхэбди,—
Үгытэй зон баяжаха,
Баян амитан хооhорхо.
Зүгөөр иимэ байдал
Зүндөө өөрөө ерэхэгүй,—
Тэмсэлэй шанга тэмсэлээр,
Байлдаанай халуун байлдаагаар
Хуули засагаа буляахабди,
Хуушан байдалаа шэнэлхэбди,
Эрхэ сүлөөгөө абахабди,
Эрдэм бэлигээ гүйлгэхэбди!

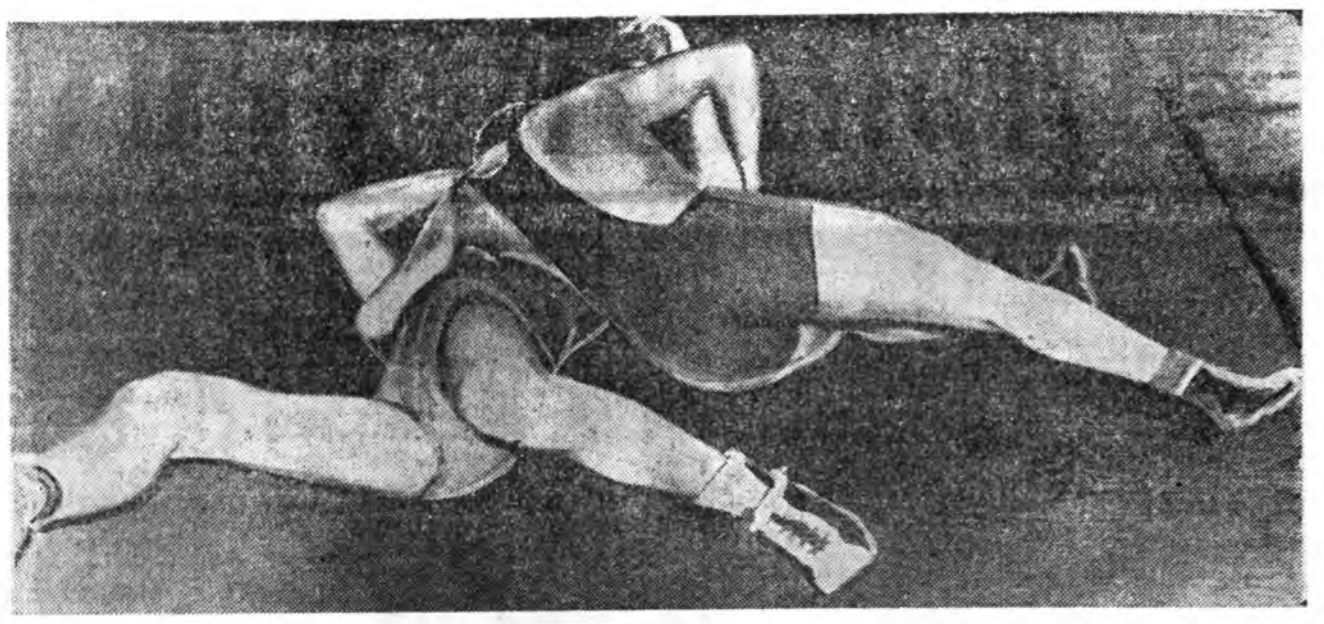
10.

Хэтэ шэнги зүрхэтэйшье
Хэдэр хүнэй уярмаар,
Үхэлэй урдаhаа энеэдэгшье
Эрэлхэг хүнэй уйламаар
Хахасалгын халуун ольhотой
Хаhа саг хүрэжэ ерэбэ,
Мордолгын, үдэшэлгын үе
Модоо буужа ерэбэ.
Адар томо бэетэй,
Андрей гэжэ ара нэрэтэй,
Бардам хоолойтой хүбүүн—
Баатар ород хүмүүн
Үльгэршэ Бобой үбгэнине
Үбсүүндээ тэбэрин үнhэбэ,
Алэд холые шэртэжэ
Абяагүйхэн мэшээбэ.
Хэмэл модон гааhандаа
Хэршэмэл хатуу тамхинhаа
Сэнэглэн байжа нэрээд,
Сэхэ урдаhаань хараад:
«Зай, үбгэн үльгэршэ,
Залаhан, бариhан, эмнэhэнтнай,
Загаhа, сайгаар хүндэлhэнтнай,
Дулаасуулhантнай hайн даа!
Тэрьедэжэ битнай ошохом,
Тэмсэл байлдаандаа мордохом.
Баран нүхэдни захюулжа байн,
Багша Ленин хүлеэжэ байн.
Хүлтэй хүнэй гэшхээгүй,
Хүлэг моринной гүйгөөгүй
Дабашагүй дабаан өөдэ
Даба дабаhаар дабаhан,
Араата хурса шулуунhаа
Адалдажа ябаад,
Байсын эрмэг шулуунhаа
Барилдажа ябаад,
Өөдөө абиржал мэдэhэн,
Үүлэндэ гаражал үзэhэн,
Ургамал модоной үндэhэнhөө
Таталдажа ябаад,
Ургы ногооной үзүүрhээ
Аhалдажа ябаад,
Хүйтэндэ хүлдэжэ ябаад,
Нойтондо норожо ябаад,
Манан соогуур төөрижэ ябаад,
Уhан соогуур ойможо ябаад,
Аршаан булагhаа умдалжа
ябаад,
Агы шулуун дор амаржа ябаад,
Хүнэй жаргал бэдэрhэн,
Хүрэхэ газартаа хүрэhэн,
Арадтаа жаргал асарhан,
Орондоо сүлөө бадаргаhан
Арадай, танай, минии
Агууехэ нүхэр бии»,—
Гээд, гэнтэ хармаанhаа
Гэлигэр нэгэ портрет
Гэрэлдэ абаашан харуулба,
Гэрээд шэнгеэр хэлэбэ:
«Баригты, буряад үбгэн,
Багшаяа hанажа ябаарайт.
Баяд ноёдые бажуухабди,
Батаар найдажа байгаарайт...»
Бэлэгыень үбгэн абаад,
Баяртаа бахардан бархиржа,
Үбэрөө ехээр уудалба,
Үрдин барин тухашаржа,
Олон жэлдэ хадагалhан
Орёолготой юумэ гаргаба,
Үбгэн баяраа хэлэжэ,
Үгэ залган бариба:
«Хүбшын орой тулама
Хуша модон hуугаа hэн.
Үнгөөрөө толо татама
Үндэhыень тайран абаа hэм.
Хахад жэлэй турша соо
Халуун наранда табяа hэм.
Мохин ялагар дабирхайень
Дуhал дуhалаар hайлгаа hэм.
Тарбагай хурса hүхөөрөө
Таба дахин мүлеэ hэм.
Тиижэ ерэhэн бэеэрээ
Түүдэг гал соо булаа hэм.
Удаань тэрэнээ абажа,
Уhан булагта дүрөө hэм:
Арбан табан жэл соо
Аршаан хүртэг гээ hэм.
Одоол болоо гэхэдээ,
Үшөө нэгэ гэлеэ hэм,
Наранай гэрэл нэбтэрмэ
Нангин үнгэтэй болгоо hэм.
Гурбан жэл соо удаагаар
Гоёон, энээни дархалаа hэм.
Уран гарай дулаагаар
Угалза хээлэн, гарьхалаа hэм.
Энэ буряад юрөөлтэ
Эрхим бэлэгым баригты.
Дайсадаа даран ябахадаа
Дурдажа намайе ябахат.
Алтан мэтэ бэлигээрээ
Айлайм зонние hэргээбэт,
Мянган жэлэй эшээнhээ
Малтан абажа hэреэбэт.
Мартахагүйбди наhаараа
Манай харгы зааhыеш,
Амар байдалай ерэхэдэ,
Ашыиш харюулхабди
ажалаар!..
— Үбгэн, энэ номоортнай,
Үнэн сэхэ годлёортнай
Замаа заалажа залаhайб даа...
Зай, шангалаад ябаhууб даа!» —

11.

Ингэжэ буряад үбгэн
Эльгэн онтохо хэлэhэн гээ.
Ингэжэ Байгал дээрэ
Ильич багша ерэhэн гээ.
Ингэжэ Ленинэй дүрсэ
Айл бүхэндэ тараhан гээ.
Ингэжэ буряад арад
Ильич багшаяа урибан гээ.
Ингэжэ буряад, эвенкнүүд
Эрхэ сүлөөгөө олоhон гээ...
Ингэжэ мүнөө тэдэнэр
Эрхим дуугаа зохёоhон гээ:
Аажам ехэ Оросой
Ара үбэрөөр толорoo,
Алтан шаргал наранай
Аргамжан туяа сасараа.
Ангаар, ойгоор элбэг,
Алтаар баян Буряадта,
Адуу мал, таряагаар
Арьбан Байгал нютагта
Ашата багшын урялал
Ара үбэргүй гэрэлтээ,
Арбан зүг, найман зубхисаар
Ьолонго татан мүндэлөө.
Тиигэжэ арад зомнай
Байгал дүүрэн баяраа,
Сэлэнгэ hайхан сэдьхэлээ
Түмэн бэлигтэ багшадаа
Тэлэн шэлэн асараад,
Түрүү hайхан далайсаар
Түмэн золоо зохёоhондоо,
Түрэл Коммунис партидаа
Түрэ юрөөл дуулалдаа.

1964





СПОРТ

ИНСТИТУТ СООГОО ЭРХИМЛЭБЭ

Үнгэрэгшэ амаралтын үдэр Буряадай хүдөө ажахын дээдэ hургуулиин спортын зал соо дүрэ буляалдажа барилдалгаар институдай түрүү hуури эзэлхын түлөө мүрысөөн үнгэргэгдэбэ.

74 килограмм шэгнүүртэй барилдаашадай дунда этээн лэ шанга тэмсэл үргэлжэлөө. Энээ спортын мастерта кандидат, ветеринарна факультедэй нэгэдэхи курсын студент Мэлс Битиев, үнгэрэгшэ жэлэй Буряадай АССР-эй чемпион, хүдөө ажахын дээдэ hургуулинуудай дунда СССР-эй чемпионой нэрэ зэргэдэ хүртэhэн, механизациин факультедэй табадахи курсын студент Константин Бахрушкин, 82 килограмм шэгнүүртэй барилдаашадай дундаhаа нёдондоной республикын чемпион, агрономическа факультедэй гурбадахи курсын студент Тимур Митупов, ветеринарна факультедэй табадахи курсын студент, нэгэдэхи разрядтай Николай Очиров гэгшэд энэ мүрысөөндэ нилээд бэрхээр тэмсэhэн байна.

Тиигэжэ институдтаа эрхимээр hуралсадаг Николай Очиров чемпионой нэрэ зэргэдэ хүртөө.

Тэрэшэлэн барилдаашад: агрономическа факультедэй нэгэдэхи курсын студент Мандаров, зоотехническэ факультедэй нэгэдэхи курсын студент Владимир Галсанов, ветеринарна факультет дүүргэхэеэ байhан Маркел Бубаев, механизациин факультедэй хоёрдохи курсын студент Михаил Хандеев, мүн лэ энэ факультедэй дүрбэдэхи курсын студент Вячеслав Манжуев гэгшэд насш[...] дайнга чемпионой нэрэ зэр[...] хүргэбэ.

ЗУРАГУУД ДЭЭРЭ: 1). Ба[...] лаанай үе. 2). Институдай[...] чемпионой нэрэ зэргэдэ хүрт[...] ветеринарна факультедэй та[...] хи курсын студент Нико[...] Очиров.

Ц. ТЫХЕНОВЭ[...] фототекс[...]

ТЕЛЕФОН • ТЕЛЕГРАФ • РАДИО
ХИЛЫН ГААНАhАА

ЯРРИНГ ДАХИНАА ЕРЭХЭНЬ

КАИР. (ТАСС). ООН-ой Генеральна Секретариин үмэнэhөө Дүтын Зүүн зүгтэ байдаг тусхай түлөөлэгшэ Гуннар Ярринг декабриин 4-дэ Каир ерэхэнь, энэ хүн ОАР-ай гадаадын хэрэгүүдэй министр Махмуд Риадтай уулзаха юм.

Гуннар Ярринг дахинаа эндэ ерэхэдээ Дүтын Зүүн зүгтэхи байдал тушаа асуудалаар Египедэй тусхай тушаалтадтай хэдэ хэдэн хөөрэлдөө, зүбшэлгэнүүдые үнгэргэхэ юм гэжэ «Журналь Д'эжипт» газетэ мэдээсэнэ.

Ярринг ОАР-та байhанайнгаа hүүлээр Иордани орожо, Иорданиин тусхай тушаалтадтай хөөрэлдөөнүүдые үнгэргэхэ байха. Эзэлэн абаhан Арабуудай газар дээрэhээ Израилиин сэрэгүүдые гаргахаар хараалhан Аюулгүйн Советэй шиидхэбэриие Израилиин бэелүүлхэеэ эрид шууд арсажа байhан дээрэhээ политическэ асуудалай шиидхэгдэхэеэ болёод байhаниинь мэдээжэ.

ТЭМСЭЛ ҮРГЭЛЖЭЛЬӨӨР

Орон доторнай ангиин тэмсэл улам үргэдэжэ байна гэжэ Испаниин коммунистнуудай орган болохо «Мундо обреро» газетэ, «бэеэ даанхай Испани» гэдэг нюуса радиостанци мэдээсэнэ. Франкын гүрэндэ эсэргүү тэмсэжэ байгаа хүдэлмэришэн ангиин тэмсэлэй зарим үе эндэ харуулханай.

Мадридта, городой элдэб хубинуудта хүдэлмэришэдэй демонстраци үнгэрөө. Салин хүлhыемнай дээшэлүүлэгты, металлургическа, автомобильна хэдэ хэдэн предприятинуудhаа сүлөөлэгдэhэн хүдэлмэришэдые ажалдань hөөргэнь бусаагты гэhэн эрилтэнүүдые демонстрацида хабаадагшад табиhан байна. Гражданска гвардиин частьнууд демонстрантнуудай урдаhаа табигдаа. Хэдэн мянган хүдэлмэришэд арестовалагдаба.

Астурида «Москитеро-1», «Москитеро-2» гэжэ шахтануудта забастовко боложо байна. Эдэ шахтануудай горнягууд Мьерес гэжэ нүүрhэнэй бассейнүүдтэ ажаллажа байдаг нүхэдтэйгөө hаналаа нэгэдэнэ. Мьересэй шахтанууд ашаг олзо багатай гэжэ хаагдаа. Куэнкдэхи шахтернууд мүн лэ забастовко хэнэ, ажалладаг газартамнай аюулгүйгөөр хүдэлхэ арга хангагты гэжэ шахтернууд эзэдэйнгээ урда эрилтэ табина. Провинцида хамта дээрээ 10 мянга гаран горнягууд забастовко хэжэ байна.

Севильедэ «Испано авиасьон» гэжэ авиазаводой хүдэлмэришэд забастовко хэхэ зуураа, ажалhаа гаргагдаhан нүхэдыемнай hөөргэнь бусаагты гэhэн эрилтэ табина. Забастовко хэжэ байгшадай дура зоригыень мохоохын тула захиргаанайхид хүдэлмэришэдые айлгажа, хүнүүдые бүри олоор ажалhаа сүлөөлхэбди гэжэ занана, цехүүдтээ бусажа ерэгты гэжэ правительственна профсоюзуудай хэды уряалаашье hаань, заводой хүдэлмэришэд тэмсэлээ үргэлжэлүүлхээр эрид шиидэнхэй.

ЭБ НАЙРАМДАЛАЙ ТҮЛӨӨ ТЭМСЭГШЭДЭЙ КОНФЕРЕНЦИ

МОНРЕАЛЬ. (ТАСС). Вьетнамда хэгдэжэ байгаа дайн байлдаае болюулха зорилгоор дэлхэйн бүмбэрсэгэй баруун оронуудай зарлаhан конференциин ноябриин 30-най үглөөнэй заседани вьетнам арадай түлөөлэгшэдтэй уулзалгада зорюулагдаа. Урда Вьетнамые сүлөөлхэ Национальна Фронтын түлөөлэгшэ Хуан Бич Сон гэгшын хэлэhэн үгые конференцидэ хабаадагшад ехэ анхаралтайгаар hонирхон шагнаhан байна. Америкын эзэрхэг түримхэйнэртэ эсэргүүсэн эрхэ сүлөөгэй, оронойнгоо бэеэ даанхай байдалай түлөө Урда Вьетнамые сүлөөлхэ Национальна Фронтын хүтэлбэри доро Урда Вьетнамай арадуудай баатарлигаар тэмсэжэ байhан тухай хөөрэжэ үгөө.

Оронoй сүлөөлэгдэhэн газар дээрэ Америкын эзэрхэг түримхэйнэрэй хаяhан бомбоhоо бүтээгдэhэн вазые Сүлөөрэлгын Национальна Фронтын түлөөлэгшэ Сугларагшадай нэрьемэ альга ташалга доро конференцидэ бэлэг болгон барюулаа. ДРВ-гэй культурын министр Хоанг Минь Зиам конференцидэ хабаадагшадта парусна кораблиин дүрсэ бэлэг болгон барюулаа. Энэнь ДРВ-гэй газар дээрэ бута сохигдоhон самолёдой үлэгдэлhөө бүтээгдэhэн байна.

Үдын hүүлээр хүдэлмэришэдэй комитедүүдэй заседанинууд болоо. Делегадууд Вьетнамай дайнда хабаатай элдэб асуудалнуудые, эб найрамдалай хүсэнүүдые нэгэдүүлэн жагсааха зам тухай, вьетнам арадтай hаналаа нэгэдүүлхэ хүдэлөөн тухай, Америкын эзэрхэг түримхэй хорото ябуулгануудта эсэргүү тэмсэлые улам эдэбхитэй болгохо тухай, энэ дайе түргөөр болюулхын түлөө тэмсэл дэлгэрүүлхэ тухай асуудалнуудые зүбшэн хэлсээ.

Вьетнамай Демократическа Республикын правительствын буруушаалга

ПАРИЖ. (ТАСС). ДРВ-гэй, США-гай делегацинууд декабриин 2-то уулзаба.

Бэеэ даанхай Вьетнамай Демократическа Республикада харша дайн байлдаае США-гай хэжэ байhантайнь дашарамдуулан ДРВ-гэй делегациин түлөөлэгшэ Ха Ван Лау Америкын талынхидта буруушаалгын бэшэг дамжуулан үгөө. США ноябриин 27-то Куангбинь провинцидахи гурбан тосхон дээрэ шарикова бомбонуудые хаяа, ноябриин 25—26-най үдэрнүүдтэ демилитаризованно зоны урда хүбида сэрэгүүдээ эльгээгээ. Вьетнамай Демократическа Республикын газар дээгүүр тагнуулай ниидэлгэнүүдые хэнэ гэжэ ДРВ-гэй делегациин түлөөлэгшэ тэмдэглэhэн байна.

Иимэ хорото ябуулганууд хэгдэжэ үргэлжэлөө haa, дипломатическа ехэ хойшолонгуудтай байха гэжэ тэрэ тэмдэглээ.

Никсонэй шэнэ туhалагша

НЬЮ-ЙОРК. (ТАСС). Президент Никсон США-гай шэнэ правительствын саг зуурын штаб байра болохо Нью-Йоркын «Пьер» гэжэ отельдэ декабриин 2-то мэдүүлгэ хэхэдээ, Гарвардска университедэй профессор Генри Киссингер национальна аюулгүй байдал тушаа асуудалаар минии туhалагша болгогдобо гэжэ соносхоо.

Сагаан байшандахи «аюулгүй байдал түсэблэхэ асуудалнуудые үндэhөөрнь хубилгаха, шэнээр харжа үзэхэ» зорилго Киссингерэй үмэнэ табигдана гэжэ пресс-конференци дээрэ үгэ хэлэхэ зуураа Никсон зааhан байна. Киссингер хадаа президентын, гүрэнэй департаментын, оборонын министерствын хоорондо холбоо барисаа байгуулдаг хүниинь болохо юм гэжэ Никсон зааhан байна.

«Национальна аюулгүй байдал сахиха совет шэнэлэн хубилгагдаха юм» гэжэ Никсон заагаа.

Национальна аюулгүй байдал сахиха советэй гэшүүдтэй сэг үргэлжэ шахуу уулзажа байха бэзэб гэжэ Никсон саашань тэмдэглээ.

Генри Киссингер 1956—1960 онуудта США-гай штабуудай начальнигуудай комитедэй дэргэдэ консультантаар ажаллаhан юм. 1961—1962 онуудта национальна аюулгүй байдал сахиха советэй, тэрэшэлэн буу зэбсэг хуряаха, хинаж шалгаха агентствын консультантаар ажаллаhан юм. Профессор Киссингер сэрэгэй асуудалнуудаар хэдэ хэдэн ном, статьянуудые бэшээ, ядерна стратегиич теоретик гэжэ мэдэрэгдээ.

Ричард Аллен кадрнуудай хэрэгүүдэй талаар Киссингерэй туhалагшань болгогдохоор томилогдобо гэжэ Никсон соносхоhон байна. Ричард Аллен Станфордско университедэй дэргэдэхи Гуверовскэ институдай түрүү хүдэлмэрилэгшэдэй нэгэниинь юм.

ТИТЫН ҮНГЭРГЭhЭН ПРЕСС-КОНФЕРЕНЦИ

БЕЛГРАД. (ТАСС). Югосла[...] хариин гүрэнүүдэй журналис[...] та зорюулжа Яйце городто үнг[...] дэhэн пресс-конференци дээрэ [...] славиин Социалис Федеративна [...] публикын президент И. Броз Ти[...] хэлэhэн үгэ Югославиин хэблэ[...] лилогдоо. Тэндэ Югославиин [...] нальна hайндэртэй — республ[...] Үдэртэй дашарамдуулан найр [...] үнгэрэгдөө.

Корреспондентнүүдтэ үгэhэ[...] рюу соогоо бусад оронуудтай [...] славиин ямар харилсаануудтай [...] hан тухай Тито хөөрэжэ үгөө. С[...] лизм байгуулжа байгаа Юго[...] гансашье социалис оронуудтай [...] харин ниитын элдэб байгуула[...] бусад бүхы оронуудтай эгээл [...] харилсаатай байхые хүсэнэ гэж[...] рэ тэмдэглэhэн байна.

Чехословакида болоhон үйлэ [...] гүүдэй hүүлээр уласхоорондын [...] мунис хүдэлөөнэй ямар болоhо[...] хай hаналаа хөөрэжэ үгыт [...] асуудалда Тито ингэжэ хари[...] ушар байдалые мүнөө hүжэрэ[...] хэрэггүй гэжэ hананаб. Уласхо[...] дын хүдэлмэришэнэй хүдэлөө[...] римшуулхын тула харилсаа х[...] hайжаруулха хэмжээ бэелүүлхэ[...] гэтэйбди.

Советскэ Союз Югославида [...] толон орохонь гэhэншүүгээр [...] гой тала баримталагшадай тар[...] хорото мэдээсэлнүүдтэ Тито [...] харюу үгөө. Манда добтолон [...] ямаршье шалтагаан үгы гэжэ [...] мэдүүлhэн байна.

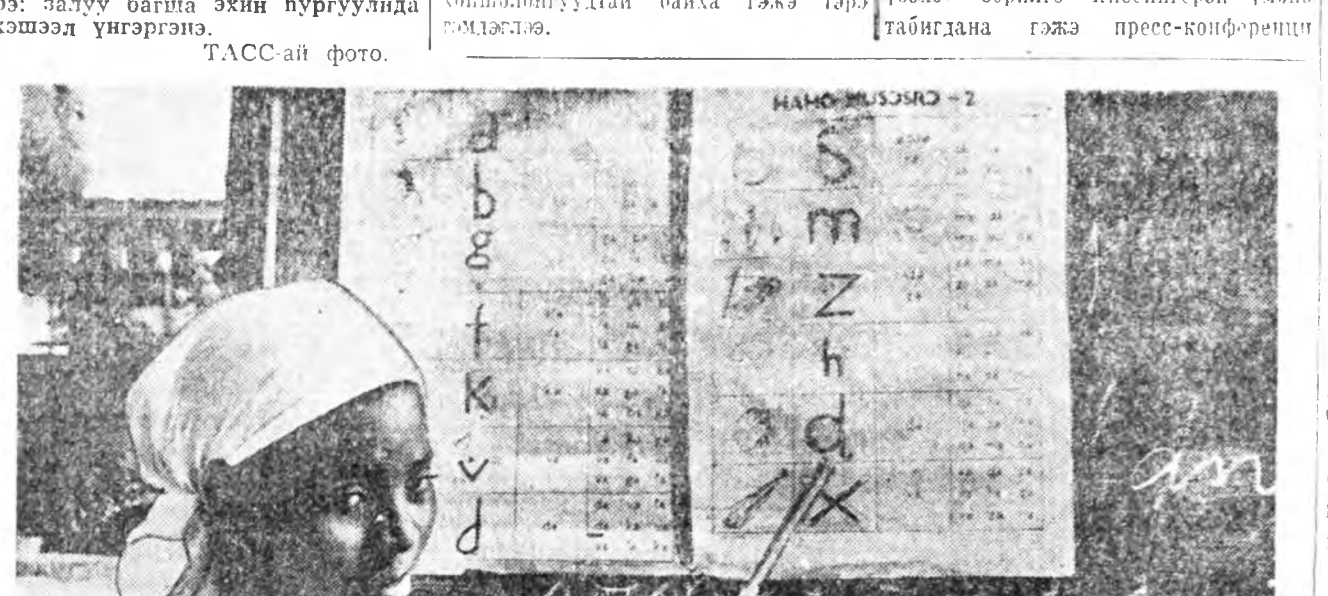
Африкын оронууд Советскэ С[...] тай, социалис бусадшье орону[...] hайн харилсаа холбоотой байх[...] сэнэ гээшэ гү гэжэ Суданай аге[...] вын корреспондентын асууха[...] то ингэжэ хэлээ: иимэ хүсэл э[...] зэлгэнь тон зүб гээшэ. «Тэдэ [...] нүүдтэй hайн харилсаатай бо[...] түлөө таанад саашадаашье х[...] зэргэтэйт»,—гэжэ Тито заагаа.

Дүтын зүүн зүгтэхи байдал т[...] дурдаха зуураа, Тито ингэжэ мэ[...] hэн байна: Дүтын Зүүн зүгтэхи[...] дал мүнөөшье болотор гүримшү[...] даагүй, яахадааб гэхэдэ, ОО[...] Аюулгүйн Советэй баталан ай[...] бүхы шиидхэбэринүүдые Из[...] тоонгүй байжа үргэлжэлhөөр. «С[...] флодой энэ районда ерэлгэ [...] асуудал шиидхэлгэдэ туhа хэхэ [...] гэжэ hанаhан байгаабди, энэ [...] аша туhатай гэжэ тоолоо hэм[...] гэжэ Тито тэмдэглээ.

Советскэ Союз ба Югославиин [...] рондохи харилсаануудай саа[...] хүгжэлтэ тушаа асуудалда харю[...] зуураа, Тито ингэжэ мэдээсэhэн б[...] Советскэ Союзай хүтэлбэрилэгш[...] амаршалгын телеграммань у [...] абааб. «Югославитай тон hайн [...] рилсаа байгуулхаар хүсэжэ бай[...] тэдэ телеграммануудсоогоо толо[...] нороор, эрид шууд мэдүүлнэ». [...] хүсэл эрмэлзэлгэнь бүхы совет[...] дэй хүсэл эрмэлзэлгэнь мүн гээш[...] жэ би найданаб гээд Тито нэм[...] «Саашадаашье үзэл бодолой [...] далнуудаар арсалдаанууд гаража[...] гад, тиигэбэшье тэдэнэршье, бид[...] шье hайн харилсаа байгуулхые [...] сэнэбди, яахадааб гэхэдэ би[...] социалис оронууд гээшэбди» [...] Тито үргэлжэлүүлээ.

Тогын Республикада шэнэ hургуули, профессиональна ба техническэ училищинууд олоор нээгдэжэ байнхай. Тиигэжэ эндэ эрдэм бэлиг дэлгэрүүлхэ хүдэлмэри hайжаруулагдана. Зураг дээрэ: залуу багша эхин hургуулида хэшээл үнгэргэнэ.

ТАСС-ай фото.



АСУУДАЛ, ХАРЮУГАЙ ҮДЭШЭ

hалхан Ахын аймагай Соёлой байшанда асуудал, харюугай үдэшэ үнгэргэгдэбэ. Тэрээндэ Орлик тосхоной ажалшад олоороо сугларжа, аймагай больницын ахалагша врач Вера Цыденовна Дарбаковагай, эд хэрэглэгшэдэй бүлгэмэй худалдаа наймаанай таhагые даагша Нина Жанаевна Очировагай, ажаhуудалай комбинадай начальнигай орлогшо Владимир Бадмаевич Шагдуровай болон аймагай бэлэдхэлэй конторын директор Нима Максарович Нахавчаков гэгшэдэй мэдээсэлнүүдые шагнажа, hанамжа дурадхалнуудаа оруулhан, hонирхогдоhон асуудалнуудтаа тодорхой харюунуудые абаhан байна.

Энэ hонирхолто уулзалгын удаа КПСС-эй райкомой секретарь М. Ц. Гармаев хэлсэгдэhэн асуудалнуудаар дэлгэрэнгы үгэ хэлээ.

Н. ГАРМАЕВА,
аймагай газетын хүдэлмэрилэгшэ.

ПРАВДА БУРЯТИИ МҮНӨӨДЭРЭЙ НОМЕРТО:

Нэгэдэхи хуудаhанда: «Хүдөөдэ эрхим мэргэжэлтэдые эльгээхэ» гэhэн түрүү бэшэг. «Ленинскэ ажалай вахтада» гэhэн рубрика доро информацинууд.

Хоёрдохи хуудаhанда: «Хэниид юундэ гарзалааб?» гэпэн рейдовэ бригадын материал. Түрэл орон доторнай. Г. Павловичай статья.

Гурбадахи хуудаhанда: «Шушэ мүрэн дээрэ» гэhэн Ц. Галсановай статья. ТАСС-ай материалнууд.

Дүрбэдэхи хуудаhанда: нютаг нютагай hонин. Хилын саанаhаа ерэhэн мэдээсэл.

Редактор
Ц. Ц. ЦИБУДЕЕ[...]

Манай адрес, телефонууд:

г. УЛАН-УДЭ, ул. Ленина, 35. Телефоны: редактора — 54-51, приёмная — 54-93, зам. редактора — 68-03, зам. редактора — 62-62, ответ. секретаря — 50-52, зам. ответ. секретаря — 66-76, отделы: партийной жизни — 60-91, сельского хозяйства — 64-36, 63-83, пропаганды и агитации — 56-23, промышленности и строительства — 61-35, советского строительства и быта — 69-59, культуры и школ — 60-21, писем и рабселькоров — 67-81, информации — 34-05, общественная приёмная — 56-62, машинное бюро — 57-63, фотолаборатория — 33-61.

Гор. Улан-Удэ, типография управления по печати при Совете Министров БурАССР.

Н-02631. Зак. № 1172.